

Velikaška obitelj Iločki u 14. i 15. stoljeću- društveno i političko djelovanje i posjedi

Turković, Dominik

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:498494>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-15**

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Diplomski studij mađarskog jezika i književnosti i povijesti

Dominik Turković

**Velikaška obitelj Iločki u 14. i 15. stoljeću - društveno i političko
djelovanje i posjedi**

Diplomski rad

Mentor: doc. dr. sc. Denis Njari

Osijek, 2020.

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Odsjek za povijest

Diplomski studij mađarskog jezika i književnosti i povijesti

Dominik Turković

Velikaška obitelj Iločki u 14. i 15. stoljeću - društveno i političko djelovanje i posjedi

Diplomski rad

Znanstveno područje, polje, grana:
Humanističke znanosti, povijest, Hrvatska i svjetska srednjovjekovna povijest

Mentor: doc. dr. sc. Denis Njari

Osijek, 2020.

Prilog: Izjava o akademskoj čestitosti i o suglasnosti za javno objavljivanje

Obveza je studenta da donju Izjavu vlastoručno potpiše i umetne kao treću stranicu završnog odnosno diplomskog rada.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravio te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni. Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Dominik Turković, 0122221531

U Osijeku, 2.9.2020.

ime i prezime studenta, JMBAG

Sadržaj

1. Uvod.....	7
2. Porijeklo i genealogija obitelji Iločki.....	8
3. Prvobitni uspon i afirmacija obitelji u prvoj polovici 14. stoljeća.....	11
3.1. Konsolidacija Lovre Tóta na političkoj sceni Ugarskog Kraljevstva 1328. godine.....	11
3.2. Političko djelovanje Lovre Tóta tijekom 30-ih i 40-ih godina 14. stoljeća.....	12
4. Zamjena Zrina za Orahovicu.....	13
5. Nikola Kont - predstavnik buduće obitelji Iločki u 14. stoljeću.....	14
5.1. Prve funkcije i vojni pohodi na Apeninski poluotok.....	14
5.2. Novi posjedi.....	15
5.3. Nikola Kont na vrhuncu moći.....	17
5.4. Stjecanje Iloka i smrt Nikole Konta.....	20
6. Političko djelovanje Bartola Tóta i Lenkuša Tóta sredinom 14. stoljeća.....	22
7. Pad moći Kontovih nasljednika.....	23
7.1. Sinovi Nikole Konta.....	23
7.2. Klara, udovica Nikole Konta.....	24
7.3. Orahovačka loza.....	25
8. Braća Iločki - Ladislav i Mirko.....	25
9. Izumrće Orahovačkih.....	28
10. Nikola Iločki.....	29
10.1. Početak djelovanja.....	29
10.2. Uloga Nikole Iločkoga u dinastičkim sukobima Habsburgovaca i Jagelovića.....	30
10.3. Razdoblje prije Matijaša Korvina.....	32
10.4. Uloga Nikole Iločkoga u dolasku Matijaša Korvina na ugarsko prijestolje.....	36
10.5. Djelovanje Nikole Iločkoga u Slavoniji i Bosni tijekom druge polovice 15. stoljeća.....	41
10.5.1. Obiteljska situacija Iločkih i Ilok za vrijeme kraljevanja Matijaša Korvina.....	41

10.5.2. Nikola Iločki-kralj Bosne	42
10.6. Nikola Iločki u posljednjim godinama života	43
11. Lovro Iločki.....	46
11.1. Počeci samostalnog upravljanja očevom ostavštinom	46
11.2. Lovro Iločki između Korvina i Jagelovića.....	47
11.3. Sukob Lovre Iločkoga i Vladislava II. Jagelovića	48
12. Politička aktivnost Lovre Iločkog do 1524. godine i izumrće velikaške obitelji Iločki.....	51
13. Zaključak.....	53
14. Literatura	55

Sažetak

Diplomski rad pod nazivom *Velikaška obitelj Iločki u 14. i 15. stoljeću-društveno i političko djelovanje i posjedi* svojevrsni je pregled povijesti obitelji Iločki u razdoblju dva naslovom navedena stoljeća. S obzirom na to da su najraniji podaci o političkom i društvenom djelovanju članova obitelji Iločki datirani u 1281. godinu, a da je posljednji muški član obitelji preminuo 1524. godine, može se reći da je ovim radom obuhvaćena većina povijesti iločkih magnata. Prvi dio razrade ovoga rada temelji se na teorijama o porijeklu obitelji Iločki i genealogiji iste. Zatim počinje kronološki uređen i posložen pregled političke aktivnosti članova obitelji u 14. i 15. stoljeću. Tijekom 14. stoljeća svojim društvenim i političkim aktivnostima na lokalnoj, ali i državnoj razini, istaknuli su se najprije Lovro Tót, a zatim i njegov unuk Nikola Kont. Iako je u razdoblju između rodonačelnštva Nikole Konta i Nikole Iločkoga došlo do opadanja moći obitelji, ukratko je opisano i to razdoblje u kojemu su glavnu ulogu imala braća Ladislav Iločki i Mirko Iločki. Njihovim djelovanjem i ostavštinom stvoreni su temelji za najznačajnije razdoblje obitelji u kojemu je glavnu riječ vodio Nikola Iločki. Opisano je i djelovanje Lovre Iločkoga, čijom je smrću prestala postojati loza Iločkih. Rad se dotiče posjeda obitelji Iločki te načina na koji su članovi te obitelji unaprjeđivali utvrde, gradove, trgovišta, kao i njihova prava, sakralnu sliku i fortifikacijske sustave. Velikaška obitelj Iločki važan je faktor poglavito za lokalnu i regionalnu povijest Slavonije i Srijema. Iza sebe su ostavili, primjerice, kulturu uzgajanja vinove loze u iločkome kraju, a takva kultura danas je svojevrsni ključ otkrivanja povijesti Iloka i Iločkih jer privlači mnoge ljude u Ilok. Nikola Iločki kao kralj Bosne od Iloka je stvorio kraljevsko zdanje, a kovao je i vlastiti novac. Kada je nacionalna povijest u pitanju, Iločki su u 14. i 15. stoljeću bili svojevrsni predstavnici Slavonije i Srijema, koji su u funkcijama banova i župana objedinjavali dijelove srednjovjekovne Hrvatske.

Ključne riječi: Iločki, Nikola Kont, Nikola Iločki, Lovro Iločki, Ilok, Orahovica

1. Uvod

Cilj ovoga rada je čitatelju približiti teme vezane uz povijest slavonskih srednjovjekovnih velikaša koji su pripadali jednoj od najznačajnijih obitelji predosmanlijskog doba u čitavom Ugarskom Kraljevstvu. Rad je osmišljen kao pregled povijesti velikaške obitelji Iločki s naglaskom na političke i društvene funkcije koje su članovi navedene obitelji obnašali u razdoblju kasnoga srednjega vijeka u Ugarskom Kraljevstvu. Rad će se također doticati posjeda i vlastelinstava koje su Iločki stjecali, posjedovali i uglavnom unaprjeđivali. Naglasak će, kada su posjedi u pitanju, biti na posjedima koje su držali u prostoru omeđenom trima rijekama: Dravom, Savom i Dunavom, ali se dotiče i nekih važnijih posjeda i izvan današnjih granica Republike Hrvatske, koje se uglavnom nalaze u Mađarskoj, Slovačkoj, Austriji i Bosni i Hercegovini. U radu se može pronaći i nekoliko teorija o genealogiji čitave obitelji, kao i nekoliko riječi o pobočnim granama obitelji, čiji su članovi uz svoja osobna imena često koristili i imena koja bi označavala njihove važnije posjede, a nerijetko i nekoliko njih. Nadasve, u radu su pobliže prikazani životi te političko djelovanje triju najistaknutijih članova obitelji Iločki: Nikole Konta, Nikole Iločkoga i Lovre Iločkoga. Ovaj se rad uglavnom oslanja na hrvatsku literaturu te na genealogiju pisanu na mađarskom jeziku. Nekoliko radova izvorno je pisano na mađarskom i slovačkom jeziku, ali pri izradi ovoga rada korišteni su prijevodi istih. Tu se ponajprije misli na rad slovačke autorice Márie Grofove *Hlohovec i rod Iločkih* i rad mađarskog povjesničara Fedeles Tamása *Opsada Iloka 1494.*. Kada su hrvatski autori i povjesničari u pitanju, korištena su djela Stanka Andrića, Ive Mažurana, Ferde Šišića, Franje Šanjeka, Ive Goldsteina i drugih. Literatura i izvori koji govore o obitelji Iločki u razdoblju 14. i 15. stoljeća uglavnom su lako dostupni i brojni, što također govori o značaju obitelji Iločki za lokalnu, regionalnu, ali i nacionalnu povijest.

2. Porijeklo i genealogija obitelji Iločki

Postoje tri poznate teorije o tome gdje su korijeni obitelji Iločki. Ona najizglednija teorija i teorija koja će biti zastupljena i obrađena u daljnjem tekstu jest da se obitelj Iločki razvila od nižeg plemstva iz okolice Dubice.¹ Kao i prva, i ostale teorije proizlaze iz izvora koje podupiru uglavnom mađarski povjesničari. Jedna kaže kako su se kasniji Iločki razvili iz plemićkoga roda Héder, a druga se referira na to da su najstariji preci Iločkih najprije živjeli u srednjovjekovnoj Orahovici. Prilikom referiranja na nazive koje su članovi obitelji Iločki vezivali uz svoja imena tijekom 14. i 15. stoljeća, primjećujemo razgraničenje u načinu prisvajanja naziva i to baš na prijelazu dva navedena stoljeća. Vrlo je primjetno kako su se tijekom 14. stoljeća članovi obitelji služili nazivima koji su ukazivali na njihovu etničku pripadnost. To je vidljivo najprije kod prvog istaknutijeg člana obitelji koja će se u 15. stoljeću i službeno nazivati Iločkim knezovima, a riječ je o Lovri koji je uz svoje krsno ime dodavao nazive Slaven (Slavicus) i Tót. U 15. stoljeću prevladali su nazivi koji su se referirali na neke od najvažnijih i najznačajnijih posjeda obitelji, stoga nalazimo nazive Ujlaky, Iločki, Frištatski² ili Rahlolcai³. Jedini presedan kada je u pitanju nazivlje obitelji Iločki i njihovih predaka dogodio se sredinom 14. stoljeća kada je Nikola Frištatski ili Nikola Orahovački uz svoje ime počeo koristiti pridjevnik Kont.⁴ Nikola Kont taj je naziv dobio uslijed vojnih pohoda kralja Ludovika I. (1342.-1382.) koji su se odvijali na Apeninskom poluotoku u razdoblju od 1347. do 1348. godine (prema tal. conte - grof).⁵ Mária Grofová pak navodi da je to ime počeo koristiti nakon 1343. godine, uslijed poslaničkog posla u Avignonu te da predikat Kont dolazi iz francuskog jezika (prema fra. comte - grof).⁶

Najstariji podaci o obitelji Iločki, točnije o njihovim precima sežu u 13. stoljeće. Niži plemić po imenu Gug, ili Göge spominje se kao najstariji poznati član obitelji koja se u 14. stoljeću afirmirala na političkoj i društvenoj sceni Ugarskoga Kraljevstva. Vodeći se spoznajama o najstarijim poznatim posjedima na kojima je vojevao Gug, mađarski povjesničari drže se pretpostavke kako je pripadao rodu porijeklom iz Dubičke županije koja se u 13. stoljeću nalazila u tzv. Donjoj Slavoniji.⁷ Da su Iločki, kako se kasnije jedna od grana Gugovih potomaka nazivala,

¹ Mažuran, Ive, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, Ogranak Matice hrvatske Orahovica, Orahovica, 2008., str. 14.

² *Freistadt* je njemački naziv za srednjovjekovni Hlohovec

³ *Rahlolca*, mađarski naziv za srednjovjekovnu Orahovicu

⁴ Grofová, Mária, *Hlohovec i rod Iločkih*.// *Scrinia Slavonica* : Godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest, Vol. 11 No. 1, 2011., str. 33.

https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=116197 (Pristup ostvaren 25. kolovoza 2020.)

⁵ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 14.

⁶ M. Grofová, *Hlohovec i rod Iločkih*, str. 34.

⁷ „Iločki“, Hrvatski biografski leksikon-Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=97>, (Pristup ostvaren 8. srpnja 2020.)

korijenje vukli iz okolice Dubice, navodi i Ive Mažuran u svojoj knjizi kada kaže da je Lovro Slaven pripadao tom istom dubičkom plemstvu.⁸ Lovro Slaven, kojega su još nazivali Lovro Tót, bio je izravni potomak već spomenutoga Guga, točnije bio je Gugov unuk.⁹

Točnije datiranje životnoga vijeka i pojave prvih predaka obitelji Iločki omogućuje nam podatak koji svjedoči o jednom činu u kojem je sudjelovao Ivan, najstariji Gugov sin i otac Lovre Tóta. Naime, Ivan je 1281. godine, u službi kraljevskog povjerenika, u posjed koji imenom nije naveden (ali je poznato da se radi o nekom posjedu u blizini rijeke Ilove), uveo tadašnjeg slavonskoga bana Petra od Dobre Kuće i njegovoga brata. Pri tome činu bio je prisutan i predstavnik čazmanskog Kaptola, kojemu ime također nije poznato. Prethodno navedeni podatak iznimno je važan za temu obitelji Iločki jer je 1281. godina prva godina koja se spominje u kontekstu političkog i društvenog djelovanja predaka obitelji koja će se u 15. stoljeću nazivati Iločkima.¹⁰ Važno je naglasiti kako je Gug, osim već spomenutog Ivana, imao još dva sina po imenu Grgur, odnosno Stjepan, a niti jednoga povijest ne pamti kao istaknute članove obitelji. Potomci Grgurovog sina Nikole te Stjepanovih sinova Bekea i Nikole nisu nam poznati.¹¹

Sve članove i pretke obitelji Iločki prije 1364. godine, kada je Ilok i službeno postao posjed tada Orahovičkih plemića, možemo nazvati pretečama obitelji Iločki u ovom istraživanju. Za opći uspon na ljestvici ekonomske i političke moći Iločkih knezova tijekom 14. stoljeća bila su ključna dva događaja: zamjena utvrde Zrin za utvrdu Orahovicu (1347. godina) i već spomenuto dobivanje grada Iloka u posjed (1364. godina). Može se reći kako su ta dva događaja bitno usmjerila uspon jedne plemićke obitelji čiji su članovi tijekom 14. i 15. stoljeća bili vrlo bliski kraljevima u Budimu.¹²

⁸ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 14.

⁹ M. Grofova, *Hlohovec i rod Iločkih*, str. 41.

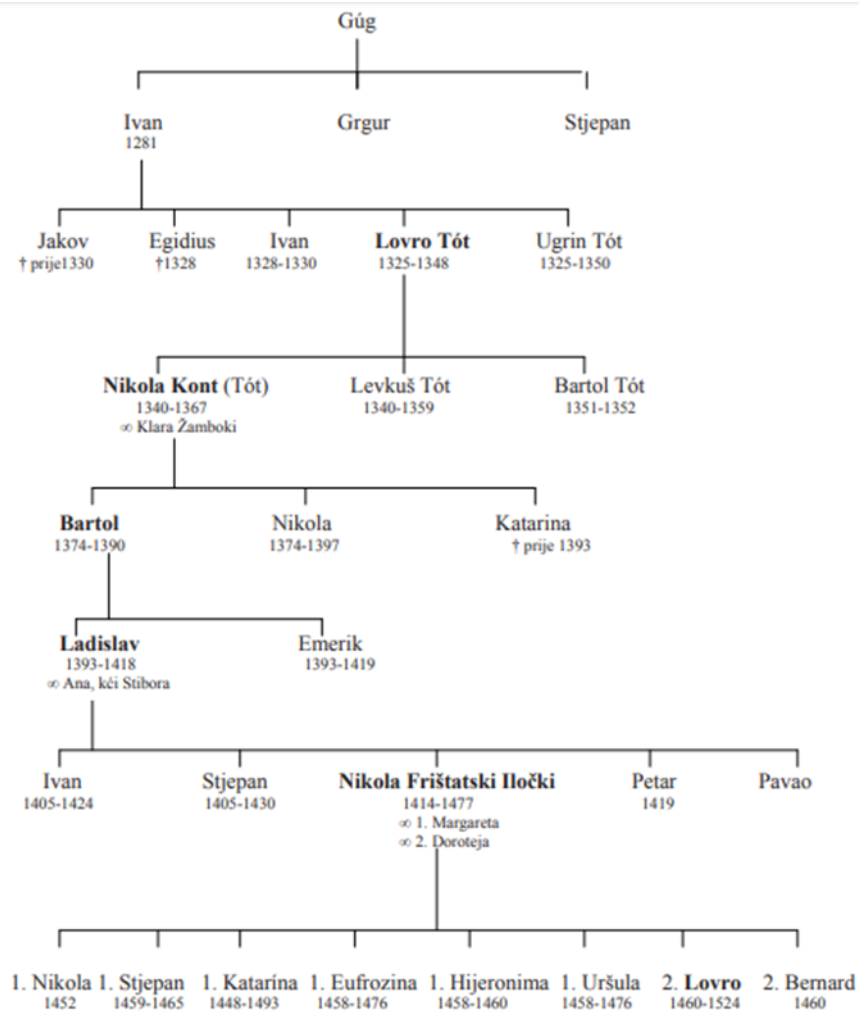
¹⁰ „Iločki“, Hrvatski biografski leksikon-Leksikografski zavod Miroslav Krleža

¹¹ Rodoslov obitelji Iločki: *Újlaki family*

<http://genealogy.euweb.cz/hung/ujlaky.html>, (Pristup ostvaren 20. kolovoza 2020.)

¹² I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 14.

Prilog 1: Geneološka tablica roda Iločkih prema Engel Pálu.¹³¹⁴

¹³ M. Grofová, *Mária, Hlohovec i rod Iločkih*, str. 41.

¹⁴ Navedene godine označavaju prvi i posljednji spomen pripadnika roda u povijesnim izvorima.

3. Prvobitni uspon i afirmacija obitelji u prvoj polovici 14. stoljeća

Referirajući se na genealoški prikaz rodoslovlja obitelji Iločki koje se nalazi na prethodnoj stranici,¹⁵ ali i na neke druge izvore,¹⁶ evidentno je kako je Gugov sin Ivan imao čak petoricu sinova: Jakova, Egidija, Ivana, Lovru i Ugrina.

Godina Lovrina rođenja nije nam poznata, ali godina početka njegovog političkog djelovanja itekako jest. Radi se o 1312. godini od koje se Lovro Tót spominje kao kraljevski zastavnik u službi anžuvinskog kralja Karla Roberta I (1301.-1342.). Tu dužnost Lovro Tót obnašao je sve do kraljeve smrti, a posljednji put kao kraljevski zastavnik zapamćen je upravo na sprovodu kralja Karla Roberta I. 1342. godine.¹⁷ Izvori na koje se referira Mariá Grofová također svjedoče da je Lovro Tót obnašao dužnost kraljevskog zastavnika, ali tek 1341. godine.¹⁸

3.1. Konsolidacija Lovre Tóta na političkoj sceni Ugarskog Kraljevstva 1328. godine

U međuvremenu, ali i poslije navedene 1342. godine, Lovro Tót obnašao je mnoge društvene i političke dužnosti na kraljevom dvoru i van njega. Tako je već 1328. godine postao kaštelanom u kraljevoj tvrđavi u Šintavi (mađ. Sempte) u tadašnjoj županiji Pozsony¹⁹, a tu je dužnost obnašao sve do 1349. godine. Prestanak obnašanja dužnosti Lovre Tóta kao šintavskog kaštelana u koliziji je s godinom njegove smrti, stoga se može pretpostaviti da je i umro kao šintavski kaštelan. Njegov naziv Tót upravo je usko vezan uz njegovu službu na teritoriju današnje Slovačke. Naime, ondašnje stanovništvo je ljude s teritorija međuriječja Drave, Save i Dunava općenito nazivala Tótima.²⁰ Da je Lovro Tót obnašao navedenu dužnost, svjedoče nam i izvori na koje se referira i Mária Grofová u svom djelu o Hlohovcu i Iločkima, ali ona tu njegovu službu smješta tek u razdoblje od 1340. do 1341. godine.²¹ Godina 1328. se uz saznanje da su trojica braće, Lovro Tót, Egidije i Ugrin sudjelovali u vojnom pohodu kralja Karla Roberta I. protiv austrijskog hercega Fridrika II. Lijepoga, čini kao godina prvotne konsolidacije obitelji. U navedenom pohodu Ugrin i Lovro Tót ranjeni su u bitci kod Sieghartsa, a njihov je brat Egidije poginuo. Sam Lovro Tót sudjelovao je u sklapanju mira između ugarskoga kralja i austrijskoga hercega. Mir je datiran iste godine, 21. dana mjeseca rujna.²² Iz izvora i literature nije poznato je li Lovro Tót najprije postao

¹⁵ M. Grofová, Hlohovec i rod Iločkih., str. 41.

¹⁶ Rodoslov obitelji Iločki: *Újlaki family*

¹⁷ „Iločki“, Hrvatski biografski leksikon-Leksikografski zavod Miroslav Krleža

¹⁸ M. Grofová, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 34.

¹⁹ *Pozsony* je mađarski naziv za Bratislavu

²⁰ Bojčić, Zvonko; Radić, Mladen, *Srednjovjekovni grad Ružica*, Muzej Slavonije, Osijek, 2004., str. 12.

²¹ M. Grofová, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 34.

²² „Iločki“, Hrvatski biografski leksikon-Leksikografski zavod Miroslav Krleža

šintavskim kaštelanom ili je navedenu dužnost počeo obnašati tek kao zaslugu za sudjelovanje u kraljevu pohodu.

Nakon pobune plemićke obitelji Gising na području današnje Slavonije, neki od posjeda Lovre Tóta i njegovih rođaka pretrpjeli su značajnu štetu.²³ Gjuro Szabo u čak dva svoja djela navodi kako su potomci Lovre Tóta, njegovi sinovi i nećaci, kao odštetu za stradanja od kneza Ivana Blagajskog dobili utvrdu Zrin, 1328. godine, koja se nalazila na području tadašnje Zagrebačke županije. Konkretno navodi kako su grad Zrin u zalog za novac dobili sinovi Lovre Tóta, Nikola Kont i Lenkuš, Jakovljevi sin Lenkus te Ivanov sin Ugrin.²⁴ Nakon što novac nikada nije bio vraćen od strane kneza Ivana Blagajskog, utvrda Zrin postala je trajno vlasništvo obitelji.²⁵

Osječki povjesničar Ive Mažuran pak navodi, u svojoj knjizi o srednjovjekovnoj Orahovici koja je već spomenuta prethodno u radu, kako je potomcima Lovre Tóta za 250 maraka Zrin založio tast Petra Gisinga, slavonski ban Ivan Babonić, također 1328. godine. Mažuran također navodi kako odšteta nikada nije isplaćena te da su potomci Lovre Tóta zadržali pravo na utvrdu Zrin.²⁶

Sljedeća dva desetljeća donijet će pravu afirmaciju obitelji čiji će se potomci prozvati Iločkima, a temelje takvom stanju udarit će političko djelovanje Lovre Tóta i njegovog najsposobnijeg te povijesti najpoznatijeg sina, Nikole Konta.

3.2. Političko djelovanje Lovre Tóta tijekom 30-ih i 40-ih godina 14. stoljeća

Lovro Tót definitivno je postavio temelje na kojima je rasla jedna od politički najznačajnijih obitelji kasnog srednjeg vijeka Ugarskog Kraljevstva. Već 1330. godine, radi zasluga koje su Lovro Tót i njegovi rođaci poduzeli za krunu kralja Karla Roberta I., on ih je sve izuzeo od sudske vlasti velikaša kojima su bili podređeni, ali i od sudske vlasti njima nadređenih županija.²⁷ Otac Nikole Konta još je za života mogao svjedočiti sjajnoj karijeri koju je gradio njegov prvorodenac, ali ni sam nije apstinirao od političkih dužnosti na anžuvinskom dvoru u Budimu. Potkraj života, Lovro Tót, u razdoblju od 1344. do 1346. godine, obnašao je dužnost tavernika²⁸ na dvoru Ludovika I. Velikog.²⁹ Za života, Lovro Tót obnašao je također i dužnosti župana nekoliko

²³ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 14.

²⁴ Szabo, Gjuro: *Orahovičke gradine*: Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu, sv.13 br.1 ožujak 1914., str. 100. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=76601 (Pristup ostvaren 22. kolovoza 2020.)

²⁵ Szabo, Gjuro, *Sredovječni gradovi u Hrvatskoj i Slavoniji*, Golden marketing-Tehnička knjiga, Zagreb, 2006., str. 133.

²⁶ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 14.

²⁷ „Iločki“, Hrvatski biografski leksikon-Leksikografski zavod Miroslav Krleža

²⁸ *Kraljevski tavernik* je u srednjem vijeku imao financijsku moć, točnije bio je pandan današnjem ministru financija

²⁹ Z.Bojčić,; M. Radić, *Srednjovjekovni grad Ružica*, str. 12.

županija. Najranija poznata županska dužnost za koju nam je poznato da ju je obnašao Lovro Tót bila je ona u Nyitri, u današnjoj Slovačkoj, a obnašao ju je u razdoblju od 1340. do 1348. godine. Također, za života je, iako u kratkom razdoblju od 1347. do 1348. godine, obnašao i dužnosti šopronskog, vaškog i varaždinskog župana. Koliko je već tada utjecaj obitelji bio rasprostranjen, vidljivo je iz geografskog položaja županija za koje je sam Lovro Tót bio nadležan jer je poznato kako su se nalazile na području triju današnjih država: Hrvatske, Mađarske i Slovačke. Nije samo Lovro Tót obnašao političke dužnosti i prišivao titule uz svoje ime, već je to radio, čak i uspješnije i intenzivnije od njega, njegov sin Nikola Kont. Uz njih dvoje, istaknuo se i, u radu već spomenuti, Ugrin Tót, brat Lovre Tóta koji je zajedno s bratom u razdoblju od 1347. do 1348. godine obnašao dužnost varaždinskoga župana.³⁰ Naposljetku, posljednji podatak koji je poznat kada je u pitanju Ugrin Tót jest da je obnašao službu kraljevskog zastavnika oko 1350. godine.³¹

4. Zamjena Zrina za Orahovicu

Iako se može činiti kako u srednjem vijeku međuriječje Drave, Save i Dunava nije bilo važnije povezano s obalom Jadranskoga mora i širim pojasom kojeg danas nazivamo Zagorom, antimletačko djelovanje Ludovika I. Velikog 1347. godine itekako je utjecalo ponajprije na stacioniranje velikaških obitelji u međuriječju. Anžuvinski kralj na budimskom prijestolju godine 1346. došao je pred Zadar s vojskom koja je brojala čak 100 000 vojnika te ga pokušao preoteti Mlecima. Iako ugarsko-hrvatski kralj nije uspio vratiti Zadar pod svoju jurisdikciju, tijekom toga pohoda uvidio je potrebu prisutnosti kraljevskih snaga u širokoj okolini Zadra.³² Kako bi ostvario svoju nakanu prisutnosti kraljevskih snaga oko Zadra, Ludovik I. Veliki izvršio je dvije zamjene koje su uključivale tri utvrde i dvije velikaške obitelji. Kralj je Lovri Tótu i njegovim rođacima u zamjenu za Zrin koji su stekli dvadesetak godina ranije, ponudio utvrdu Orahovicu koja se nalazila na obroncima Papuka u današnjoj Zapadnoj Slavoniji, a isti taj Zrin ponudio je velikaškom rodu Bribiraca u zamjenu za njihovu Ostrovicu. Budući da nije poznato da su se velikaške obitelji koje su sudjelovale u zamjenama protivile istima, prijedlozi kralja stupili su na snagu i sve navedene strane u posjed su dobile novu utvrdu i posjede.³³ Orahovica kao posjed obitelji koja će se dijelom i nazivati po toj istoj Orahovici pod jurisdikciju Lovre Tóta i njegovih rođaka dolazi 31. srpnja 1347. godine. Uz orahovačku utvrdu, koja se kao kraljevski posjed spominjala još u listinama iz

³⁰ M. Grofová, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 34.

³¹ „Iločki“, Hrvatski biografski leksikon-Leksikografski zavod Miroslav Krleža

³² Šišić, Ferdo, *Povijest Hrvata: Pregled povijesti hrvatskog naroda 600.-1918.*, Marjan tisak, Split, 2004., str. 218.

³³ Z. Bojčić; M. Radić, *Srednjovjekovni grad Ružica*, str. 12.

1330. godine,³⁴ u posjed su dobili i široke pojase u okolici sela Bukovice, Jošave i Viljeva. Posjedi koji su bili dio distrikta Bukovice nalazili su se na području tadašnje Križevačke županije, a preostala dva posjeda na području tadašnje Virovitičke županije.³⁵

Lovro Tót ili Lovro Slaven kako ga nazivaju pojedini izvori, političku, ali i životnu scenu zauvijek je napustio u kasnu jesen 1349. godine, ostavivši za sobom trojicu sinova koji su nastavili stjecati posjede, titule, bogatstva te društvenu i političku moć. Najstariji sin Nikola, kasnije prozvan Nikola Kont, Bartol i Lenkuš preuzeli su konce vođenja obitelji.³⁶

5. Nikola Kont - predstavnik buduće obitelji Iločki u 14. stoljeću

5.1. Prve funkcije i vojni pohodi na Apeninski poluotok

Nikola Kont bio je najstariji sin Lovre Tóta koji se za života istakao političkim djelovanjem te stjecanjem posjeda, koji su s vremenom postali prepoznatljivi upravo zbog unaprjeđivanja posjeda koje su poduzeli on i njegovi potomci. Nikola Kont, koji se najprije nazivao Nikola Tót jer je naziv Kont stekao najranije 1343. godine, prvu je političku dužnost u službi kralja Karla Roberta I. obnašao kao temeški župan već 1338. godine.³⁷ Nakon te godine, poglavito tijekom 1340-ih godina, počeo je streloviti uspon Nikole Konta kao moćnika i kraljevskog službenika. Vrlo važno usmjerenje u Nikolinu životu jest bilo djetinjstvo koje je proveo na kraljevskom dvoru. Ondje ga je proveo jer je njegov otac obnašao nekoliko službi u Budimu. Takve su mu okolnosti već 1343. godine omogućile da sudjeluje u visokoj politici obnašajući vrlo važnu dužnost kraljevog poslanika kod samoga pape. Nikola Kont neko je vrijeme boravio u Avignonu za vrijeme pontifikata pape Klementa VI. (1342.-1352.). Po povratku iz Avignona u Budim, Nikola Kont sa sobom je donio i nova politička iskustva koja su mu uvelike pomogla da postane kraljev oslonac u obavljanju raznih poslova, koji su se ticali kako unutrašnjih političkih poslova, tako i vanjskih.³⁸ Hrvatski povjesničar Gjuro Szabo, kada se referira na razdoblje od 1345. do 1367. godine, za njega kaže kako je to bilo razdoblje u kojemu je Nikola Kont obnašao najviše političkih i društvenih dužnosti u službi jednog kraljevstva i jednoga kralja, onih sa sjedištem na budimskom dvoru.³⁹ Tako je Nikola Kont već 1345. godine otpočeo s dvije službe. Jednu od njih obnašao je šest, a

³⁴ G. Szabo, *Orahovičke gradine*, str. 100.

³⁵ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 14.

³⁶ Z. Bojčić; M. Radić, *Srednjovjekovni grad Ružica*, str. 12.

³⁷ M. Grofová, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 34.

³⁸ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 14.

³⁹ G. Szabo, *Orahovičke gradine*, str. 100.

drugu pet godina. Naime, Nikola Kont postao je tekovski/barški župan 1345. godine, a istu je dužnost obavljao do 1350. godine.⁴⁰ Tek godinu duže, do 1351., obavljao je dužnost peharnika na dvoru Ludovika I. Velikoga, a istu je počeo obnašati također 1345. godine.⁴¹

Kada je posrijedi vanjska politika u kojoj je veliki obol dao i sam Nikola Kont, treba istaknuti pohode koje je kralj Ludovik I. Veliki poduzeo prema Apeninskom poluotoku 1347. i 1348. godine.⁴² U tim pohodima vojska, čijim je dijelom zapovijedao Nikola Kont, zajedno s Ivanom Gorjanskim, zauzela je Aquilu, ali se već 1348. godine putem kopna povukla u Ugarsku.⁴³ Drugi izvori pak navode kako je sam Nikola Kont sudjelovao i u drugom pohodu na Apeninski poluotok, nazvanim Napuljskim pohodom, a to se konkretno zbilo tijekom 1350. godine. U potonjem pohodu osobno je predvodio cjelokupne čete. Važno je i napomenuti kako je Nikola Kont u međuvremenu, dok nije ratovao, uspio zadobiti još jednu titulu, a to je bila titula vaškoga župana u jednoj od srednjovjekovnih ugarskih županija.⁴⁴

Vrlo je primjetno kako su 1340-e godine za Nikolu Konta bile ključne u pozicioniranju njegove osobne moći, ali i ugleda cijele njegove obitelji. Rezultati i zalaganje Nikole Konta, ali i njegovog oca Lovre Tóta od strane Anžuvina, bili su nagrađeni novim, za njihovu obitelj vrlo bitnim posjedima.

5.2. Novi posjedi

Samo dvije godine nakon što je kralj Ludovik I. Veliki u zamjenu za zrinsku utvrdu Lovri Tótu i njegovim rođacima podario utvrđenu Orahovicu (u ljeto 1347.),⁴⁵ Nikola Kont već je 1349. pod svoju privatnu jurisdikciju dobio vrlo značajan posjed na teritoriju današnje Slovačke. Riječ je o posjedu u županiji koja je gravitirala prema gradu Nyitri, u Nyitranskoj županiji. Mađarski naziv toga posjeda jest Galgóc, a u hrvatskoj literaturi danas je poznatiji kao Hlohovec. Hlohovec se spominje već u listini iz 1113. godine, a kroz čitavo 13. stoljeće zamak u Hlohovcu bio je od velike važnosti za Ugarsko Kraljevstvo koje je ondje najvjerojatnije koncentriralo dio vojske budući da je granica s Češkom bila vrlo blizu Hlohovca. Nakon uprave nekoliko velikaša i lokalnih moćnika, godine 1321. Hlohovec postaje kraljevskim posjedom u rukama Karla Roberta I. Njegov sin i

⁴⁰ M. Grofova, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 34.

⁴¹ Fedeles, Tamás, *Opsada Iloka 1494.*, Scrinia Slavonica : Godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest, Vol. 12 No. 1, 2012., str. 7.

https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=130426 (Pristup ostvaren 25. kolovoza 2020.)

⁴² Šanjek, Franjo, *Povijest Hrvata: Srednji vijek*, Školska knjiga, Zagreb, 2003., str. 223.

⁴³ „Iločki“, Hrvatski biografski leksikon-Leksikografski zavod Miroslav Krleža

⁴⁴ M. Grofova, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 34.

⁴⁵ Z. Bojčić; M. Radić, *Srednjovjekovni grad Ružica*, str. 12.

nasljednik isti je taj posjed darovnicom udijelio uglednom dvorjaninu, ratniku i tada glavnom kraljevskom peharniku, Nikoli Kontu, 26. studenoga 1349. godine. Osim na samog Nikolu Konta, darovnica se odnosila i na njegovog brata Lenkuša. Kada je u pitanju sadržaj darovnice, ona se nije odnosila samo na zamak Hlohovec, već i na nekoliko njemu obližnjih posjeda među kojima su bili Veľké Zálužie, Dvorníke, Šág i danas nepostojeći lokalitet Dyč. Vrlo je zanimljivo da spomenuta darovnica spominje zamak Hlohovec, a izvori iz 1369. već spominju utvrdu. Prema takvim podacima možemo zaključiti da je graditelj hlohovečke utvrde bio upravo Nikola Kont. Koliko je Hlohovec uslijed izumrća obitelji Iločki i njihove vladavine nad posjedom bio moćan i bogat svjedoči podatak da je grad pred Mohačku bitku mogao kralju pozajmiti 600 zlatnika za opremanje vojske.⁴⁶ Takav podatak govori nam o bogatstvu koje je grad stekao, u razdoblju između 1349. i 1524. godine, radi moći i ugleda, ali i sposobnosti Nikole Konta i njegovih potomaka koji su se nazivali Iločkima.⁴⁷

Vrlo bitna stečevina za Nikolu Konta bila je i Palota (mađ. Várpalota) koju je, zajedno sa svojom braćom Bartolom i Lenkušom, od kralja Ludovika I. Velikoga dobio 1350. godine.⁴⁸ Palota se nalazila u zapadnoj Ugarskoj, točnije u Županiji Veszprém. Sama Palota te 1350. godine nije bila utvrda, ali je to postala tijekom 15. stoljeća. U blizini posjeda, zapravo unutar njega, nalazila se tvrđava Bátorokó koja je također pripala Nikoli Kontu i njegovoj braći. Koliko je za njih taj posjed bio važan govori nam podatak da su za nešto više od deset godina, točnije u razdoblju između 1357. i 1361. godine, ondje dali izgraditi pavlinski samostan u Csatki.⁴⁹ U tom istom samostanu, u proljeće 1367. godine pokopan je Nikola Kont, što nam samo potvrđuje tezu o iznimnoj važnosti posjeda Palota za Nikolu Konta i njegove nasljednike koji su ondje više od cijelog stoljeća bili sahranjivani. Teza da su upravo Palotu odabrali za svoje stalno prebivalište u drugoj polovici 14. stoljeća apsolutno stoji na čvrstim temeljima ako uzmemo u obzir da je podosta članova obitelji Iločki u tom razdoblju služila kraljevima koji su stolovali u Paloti nedaleko od Budima.⁵⁰

⁴⁶ M. Grofová, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 31.-33. i 39.

⁴⁷ Radić, Mladen, *Prilozi rasvjetljavanju heraldičke ostavštine iločkih knezova 15. i 16. stoljeća*, Osječki zbornik, Vol. Vol. 29 No. xx, 2009., str. 151.

https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=140799 (Pristup ostvaren 18. kolovoza 2020.)

⁴⁸ Z. Bojčić; M. Radić, *Srednjovjekovni grad Ružica*, str. 13.

⁴⁹ „Iločki“, Hrvatski biografski leksikon-Leksikografski zavod Miroslav Krleža

⁵⁰ Z. Bojčić; M. Radić, *Srednjovjekovni grad Ružica*, str. 13.

5.3. Nikola Kont na vrhuncu moći

Nikola Kont tijekom 1350-ih i 1360-ih godina doživio je apsolutnu konsolidaciju osobnoga ugleda i političke moći. U tom razdoblju uspio se uspjeti na razinu političke moći iznad koje je bio samo tadašnji ugarski kralj, Ludovik I. Veliki od anžuvinskog roda. Naime, već 1351. godine uz svoje je ime Nikola Kont dodao još dva županska naslova te je postao solnočki i aradski župan.⁵¹ Funkcija, točnije naslov koji ga je uzdigao više nego bilo koji do tada bio je onaj sedmogradskoga vojvode⁵², koji je stekao već spomenute 1351. godine, kada i prethodno navedene županske naslove. Vrlo je zanimljivo da je ta tri spomenuta naslova nosio punih pet godina, sve do 1356. godine.⁵³ Dva su moguća scenarija koja su zadesila Nikolu Konta 1356. godine. Prvi je da je bio degradiran od strane kralja te je tom prilikom izgubio naslove koji su resili njegovo ime. Drugi pak nalaže da je Nikola Kont napredovao, što zbilja i jest. Naime, od 1356. godine Nikola Kont postao je župan u čak šest županija diljem Ugarskoga Kraljevstva. Konkretno, postao je biharski, njitranski, šariški/šaroški, spiški/sepeški, trenčinski i vaški župan.⁵⁴ Vrhunac moći Nikole Konta temeljio se na tituli kraljevskoga palatina koju je dobio 1356. godine, a obnašao ju je do svoje smrti 1367. godine.⁵⁵ Kao kraljevski palatin u velikoj je mjeri iskoristio svoj položaj te kapitalizirao ugled koji je uspio pretočiti u još veće materijalno bogatstvo. Tako je, primjerice, kralj Ludovik I. Veliki u ožujku 1357. godine Nikoli Kontu listinom potvrdio pravo na utvrdu Orahovicu. Orahovačka utvrda bila je toliko važna za kasnije iločke velikaše, da su se pojedini članovi pobočne loze Nikole Konta za života nazivali Orahovačkima, tj. uz svoje su ime dodavali pridjevnik Raholczai (mađ. Orahovački). Koliko je orahovačka utvrda bila važna i za same Iločke dokazuje podatak da se posljednji muški član te plemenite loze pred kraljem Vladislavom II. Jagelovićem (1490.-1526.) sklonio upravo u Orahovicu. Riječ je dakako o Lovri Iločkome u razdoblju 1490-ih godina.⁵⁶ Samostalno izdavanje listina i povelja u svojstvu kraljevskoga palatina također je pokazatelj moći Nikole Konta, a evidentirano je, između ostalog, kako je čak dva puta izdao listine Višegradu. Prvi put u svibnju 1359., a drugi u svibnju 1364. godine. Sastavni dijelovi navedenih listina pečati su koji su ih krasili. Isti u sebi sadrže heraldičku baštinu kasnije obitelji Iločki koja je personalizirana u liku i djelu Nikle Konta.⁵⁷

⁵¹M. Grofova, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 34.

⁵² *Naslov sedmogradskoga vojvode* povijesna literatura još poznaje i kao transilvanskog ili erdeljskog vojvodu

⁵³T. Fedeles, *Opsada Iloka 1494.*, Scrinia Slavonica, str. 7.

⁵⁴M. Grofova, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 34.

⁵⁵Z. Bojčić; M. Radić, *Srednjovjekovni grad Ružica*, str. 13.

⁵⁶M. Grofova, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 34.

⁵⁷G. Szabo, *Sredovječni gradovi u Hrvatskoj i Slavoniji*, str. 133.-134.

⁵⁷M. Grofova, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 34.

Prilog 2: Prikaz pečata uz listinu palatina Nikole Konta Višegradu, svibanj 1359. godine.⁵⁸

Prilog 3: Prikaz pečata uz listinu palatina Nikole Konta Višegradu, svibanj 1364. godine.⁵⁹

Djelovanje Nikole Konta u Slovačkoj, točnije u Hlohovcu koji je bio tek jedan od njegovih posjeda, možemo nazvati jednim od reprezentativnih primjeraka zdravog i poticajnog gospodarskog postupanja jednoga velikaša spram svojega posjeda. Iz gospodarskog manevra što ga je izveo Nikola Kont 1362. godine, mogli bi naučiti nešto čak i suvremeni moćnici. Naime, od kralja Ludovika I. Velikog, Nikola Kont već je spomenute 1362. godine uspio izmoliti sajamski privilegij za svoj posjed u njitranskoj županiji, za Hlohovec. Važno je napomenuti kako Hlohovec koji je Nikola Kont naslijedio 1349. godine i Hlohovec o kojemu se govori u razdoblju 1360-ih godina nisu posjedi jednakih perspektiva, čak niti jednakoga ustroja. Orahovački plemići su 1349. godine od kralja dobili posjed koji povijest kasnije pamti kao Stari Hlohovec, a u međurazdoblju do dobivanja sajamskog privilegija Nikola Kont dao je utemeljiti grad-utvrdu, koja je upravo tako klasificirana u izvorima iz 1369. godine, Novi Hlohovec. Njemačka inačica Novog Hlohovca jest Freistadt, u prijevodu slobodni grad. Sajamski privilegij odnosio se upravo na Novi Hlohovec, a

⁵⁸ M. Grofová, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 47.

⁵⁹ Isto., str. 47.

temeljio se ponajprije na povlasticama za trgovce koji bi unovčili ili razmijenili svoje proizvode tijekom dva tjedna na području Novoga Hlohovca, a isti bi ti trgovci plaćali carine i poreze koji su bogatili blagajnu sajamskoga grada i njegovoga vlastelina. Sajam je tako započeo na blagdan sv. Mihovila, 29. rujna i trajao bi dva tjedna. Unutar ta dva tjedna, svaki trgovac koji se zaputio u Hlohovec, nije bio dužan plaćati putarine i mostarine. Dokaz razine suverenosti Nikole Konta bio je i zakon koji je omogućio da središnja osoba u rješavanju sukoba za vrijeme sajamskog privilegija bude upravo službenik kojega je imenovao Nikola Kont, u suradnji s gradskim sucem i porotom. Sajamske povlastice ubrzale su gospodarski, a samim time i zakonski te građevinski rast Novoga Hlohovca spram Staroga Hlohovca što je rezultiralo još jednom gospodarskom intervencijom Nikole Konta. Naime, stanovnici Starog Hlohovca iskazali su potraživanje privilegija slične onima koje je imao Novi Hlohovec koji je u svim segmentima, ponajprije zbog gore opisanog sajamskog privilegija, postajao puno moćnije naselje. Konačno je 1365. godine, Nikola Kont definirao nova prava, ali i nove obaveze koje su se odnosile na stanovnike Staroga Hlohovca. Na taj su način ponovno pokrenute mnoge poljoprivredne i gospodarske djelatnosti u mjestu koje se radi gospodarskih mjera s vremenom pretvaralo u perspektivan gradić. Stari je Hlohovec prosperirao, ali je njegova ovisnost o vlastelinu postala izraženija nego ikada prije.⁶⁰

Osim vrlo snažnog i značajnog unutarpolitičkog djelovanja kao palatina na kraljevskom dvoru, Nikola Kont tijekom 1360-ih godina ponovno je poveo kraljevu vojsku izvan granica Ugarskoga Kraljevstva. Sam je sudjelovao u dva pohoda. Prvi je bio pohod u Bosnu 1363. godine.⁶¹ Navedeni pohod u Bosnu inicirao je sam kralj Ludovik I. Veliki zbog neposluha bosanskoga bana Tvrtka. Snage bana Tvrtka uspjele su zaustaviti obje kraljeve vojske koje su krenule na Bosnu. Prva, predvođena samim kraljem zaustavljena je kod Jajca, a druga, predvođena ugarskim palatinom Nikolom Kontom kod Srebrnika u današnjoj bosanskoj Posavini. Iako je ban Tvrtko uspio na trenutak poraziti snage Ludovika I. Velikog i Nikole Konta, borba protiv Osmanlija u Bosni natjerala ga je da se pokaje te da se vrati pod jurisdikciju budimskoga dvora.⁶² Drugi vojni pohod Nikole Konta tijekom 1360-ih godina, a posljednji za njegova život, zbio se 1365. godine. Pod vodstvom kralja, ugarska vojska krenula je na Bugarsku.⁶³ Ugarskom kralju pogodovala je situacija u Bosni koja je bila rezultat pokajanja bana Tvrtka pa je ugarski vladar mogao utjecati i na stanje u Bugarskoj koju je zadesilo razjedinjenje. Tako je ugarska vojska ušla na bugarski teritorij 1365. godine, zauzela Vidin, zarobila bugarskoga cara Stracimira te je na teritoriju

⁶⁰ M. Grofová, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 34.-36.

⁶¹ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 14.

⁶² F. Šišić, *Povijest Hrvata: Pregled povijesti hrvatskog naroda 600.-1918.*, str. 220.

⁶³ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 14.

Vidinske oblasti ustrojena bugarska banovina. Bugarska banovina bila je omeđena Dunavom i Balkanom, a Vidin je postao sjedište iste. Bugarska banovina kao takva prestaje postojati četiri godine kasnije, 1369. godine, uslijed pomirenja Stracimira i Ludovika I. Velikog.⁶⁴ Povijesnim izvorima te literaturi nastaloj iz istih, nije poznat niti jedan kasniji vojni pohod u kojemu je sudjelovao orahovački, frištatski i iločki velikaš sahranjen u Csatki nedaleko od Palote.⁶⁵

5.4. Stjecanje Iloka i smrt Nikole Konta

Preci velikaške obitelji Iločki u koje legitimno možemo ubrojiti i Nikolu Konta uspjeli su tijekom 14. stoljeća definirati i afirmirati svoju političku i društvenu moć na kojoj se razvio položaj iločkih velikaša iz 15. stoljeća. Definitivno jedan od najvažnijih događaja u povijesti velikaške obitelji Iločki bilo je stjecanje samog iločkog posjeda.⁶⁶ Nikola Kont Ilok nije dobio kao neko marginalno mjesto na obalama Dunava. Naprotiv, Ilok se do 1364. godine nalazio u rukama velikaša koji su se s pravom također nazivali Iločkima. Taj rod, kako ih se nekada naziva, prvih Iločkih je mađarskog porijekla, a izvori i literatura ih pamte kao Iločke od roda Csák. Najpoznatiji članovi te obitelji su bili Ugrin Iločki od roda Csák i njegov sin Nikola. Ugrina se smatra graditeljem prve iločke utvrde, u slučaju da su zidine starije od vremena vlasti drugih gospodara grada koji su se po njemu nazivali (arheološki podaci ukazuju na to da starost zidina seže čak do prijeloma 13. i 14. stoljeća). Sigurno je da su Iločki od roda Csák u Ilok nastanili čak dva samostanska reda.⁶⁷ Najprije su u grad nastanjeni franjevci, a izvori bilježe kako je franjevački samostan u Iloku postojao već 1316. godine. Augustinci su pak Ilok naselili poslije 1343. godine. To se može tvrditi na temelju podatka da se još navedene 1343. godine vodio spor između franjevaca i augustinaca u kojemu je posrijedi bila opća propisana udaljenost između dvaju samostana.⁶⁸

Nikola Iločki od roda Csák preminuo je 1359. godine,⁶⁹ a Ilok je pripao kralju Ludoviku I. Velikom. Da je Ilok uistinu postao kraljev posjed potvrđuje nam navod iz knjige Zvonka Bojčića i Mladena Radića *Srednjovjekovni grad Ružica* koji ukazuje na razmjenu između palatina Nikole

⁶⁴ F. Šišić, *Povijest Hrvata: Pregled povijesti hrvatskog naroda 600.-1918.*, str. 220.

⁶⁵ Z. Bojčić; M. Radić, *Srednjovjekovni grad Ružica*, str. 13.

⁶⁶ Isto, str. 13.

⁶⁷ Andrić, Stanko, *Novi prilozi istraživanju Iločkog „statuta“ i srednjovjekovnog Iloka*, Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Vol. 21, 2003., str. 105.

https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=12111 (Pristup ostvaren 25. kolovoza 2020.)

⁶⁸ Jelaš, Danijel, *Gradovi donjeg međuriječja Drave, Save i Dunava u srednjem vijeku*, Bibliotheca Croatica: Sclaonica, Sirmiensa et Baranyensia, Slavonski Brod, 2020., str. 69.

⁶⁹ S. Andrić, *Novi prilozi istraživanju Iločkog „statuta“ i srednjovjekovnog Iloka*, str. 105.

Konta i kralja u kojoj je Nikola Kont stekao Ilok 1364. godine.⁷⁰ Postoje navodi koji upućuju i na tezu da nakon smrti Nikole Iločkoga od roda Csák, Ilok dolazi u ruke njegovog sina Ladislava koji umire bez nasljednika te da tek onda Nikola Kont postaje vladar Iloka. Zbog svega navedenog Nikolu Konta s pravom se može nazvati utemeljiteljem „drugih“ Iločkih velikaša. Ilok je već tada bio grad-utvrda s iznimnom strateškim geografskim i fortifikacijskim položajem na desnoj obali Dunava koja je prije svega bila strma, a samim time i dobro čuvana od neprijatelja. S južne strane utvrde, točnije podno padine, nalazilo se i podgrađe.⁷¹ Ilok je kroz sljedećih nešto više od 150 godine postao sjedištem Srijema i jedan od najvažnijih gradova u čitavom međuriječju Drave, Save i Dunava. Ilok je tada administrativno pripadao Vukovskoj županiji.⁷² S obzirom na to da Nikola Kont Ilok nije vidio, niti ga je upražnjavao kao svoje primarno prebivalište, Ilok se razvijao postupno te nikako nije doživio eksponencijalni rast.⁷³

Postoje podaci koji nas navode na tijek događaja u kojemu je Nikola Kont Ilok dobio godinu kasnije no što je prethodno navedeno u radu, tj. da je Ilok nove gospodare dobio 1365. godine.⁷⁴ Uz Nikolu Konta, pravo na Ilok stekao je i njegov nećak Ladislav, sin Lenkuša koji je bio brat Nikole Konta.⁷⁵

Nikola Kont umro je prije 1. svibnja 1367. godine⁷⁶ kao kraljevski palatin i župan nekoliko županija,⁷⁷ ali više nije živio u milosti kralja s kojim je pokvario odnose u godinama neposredno pred smrt, što je utjecalo na društveni i politički položaj njegovih dvaju sinova.⁷⁸ Ovaj, kako je u radu već nazvan, predstavnik obitelji koja će se upravo zbog njegovih zasluga razviti u jednu od najmoćnijih i najuglednijih srednjovjekovnih obitelji Ugarskoga Kraljevstva, udario je temelje tom napretku stjecanjem raznih posjeda. Stjecanje Iloka 1364. godine bio je jedan od ključnih trenutaka povijesne identifikacije obitelji kojom se bavi ovaj rad, a čiji je utemeljitelj postao upravo Nikola Kont. U trenutku stjecanja Iloka, Nikola Kont posjedovao je vrlo značajan posjed u blizini Nyitre u Slovačkoj, Hlohovec, posjed u zapadnoj Ugarskoj, Palotu te orahovačku utvrdu s okolnim posjedima.⁷⁹ Upravo na potonju utvrdu odnosila se kraljeva potvrda darovnice, a kralj Ludovik I.

⁷⁰ Z. Bojčić; M. Radić, *Srednjovjekovni grad Ružica*, str. 13.

⁷¹ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 14.

⁷² T. Fedeles, *Opsada Iloka 1494.*, str. 7.

⁷³ D. Jelaš, *Gradovi donjeg međuriječja Drave, Save i Dunava u srednjem vijeku*, str. 67.

⁷⁴ G. Szabo, G. Juro, *Sredovječni gradovi u Hrvatskoj i Slavoniji*, str. 150.

⁷⁵ D. Jelaš, *Gradovi donjeg međuriječja Drave, Save i Dunava u srednjem vijeku*, str. 67.

⁷⁶ Horvat, Zorislav, *Analiza srednjovjekovne faze gradnje dvorca Odescalchi, nekadašnjeg palasa Nikole Iločkog, kralja Bosne*, Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu, Vol. 19 No. -, 2002., str. 197.

https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=1573 (Pristup ostvaren 25. kolovoza 2020.)

⁷⁷ M. Grofová, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 34.

⁷⁸ D. Jelaš, *Gradovi donjeg međuriječja Drave, Save i Dunava u srednjem vijeku*, str. 67.

⁷⁹ S. Andrić, *Novi prilozi istraživanju Iločkog „statuta“ i srednjovjekovnog Iloka*, str. 108.

Veliki Orahovicu i okolne posjede Nikoli Kontu potvrdio je 28. prosinca 1364. godine.⁸⁰ U radu se već govorilo o pavlinskom samostanu u Csatki kojega je Nikola Kont dao utemeljiti, a u kojemu je i sahranjen. Sahranjivanje članova buduće obitelji Iločki u Csatki postalo je svojevrsnom obiteljskom tradicijom sve do Nikole Iločkoga i njegovog sina.⁸¹

Važno je naglasiti da se zaključno s Nikolom Kontom, pretke iločkih velikaša koji su se tako počeli nazivati tek u 15. stoljeću, ne može s pravom nazivali Iločkima zbog anakronizma, kao i zbog prisustvo prethodnih vlasnika Iloka koji su se također nazivali po svojem najvažnijem posjedu, Iloku. Isto tako, ta siva zona Iločkih velikaša, dakle misli se na Orahovačke, Frištatske, Kontovce i ostale, ne smije biti izostavljena kao da ne pripada povijesti obitelji Iločki iz 15. stoljeća. Iločkima su se, konkretno, prvi počeli nazivati unuci Nikole Konta, Mirko i Ladislav.⁸²

Osim braće, Nikolu Konta nadživjela su dva sina, Nikola i Bartol, te supruga Klara, koja je poživjela još više od 30 godina.⁸³ Pojedine jedinice literature navode kako je Nikola Kont uz dva sina imao i kći Katarinu, koja ga je također nadživjela.⁸⁴

6. Političko djelovanje Bartola Tóta i Lenkuša Tóta sredinom 14. stoljeća

Političko djelovanje Nikole Konta bilo je besprijeckorno. Ugled koji je osigurao sebi i svojoj obitelji također je bio gotovo neizmjeran. Obnašao je palatinsku dužnost čak 11 godina, no važno je spomenuti gdje su za to vrijeme bila njegova braća. Lovro Tót uz Nikolu Konta imao je još dva sina: Bartola i Lenkuša.⁸⁵

Bartol Tót, koji nije imao nasljednika,⁸⁶ svoju je jedinu zabilježenu političku dužnost počeo obnašati 1351. godine. Bio je peharnik na kraljevskom dvoru.⁸⁷ Preminuo je već sljedeće, 1352. godine.⁸⁸ Lenkuš Tót se na političkoj sceni ipak zadržao nešto duže od brata Bartola. Svoje je dužnosti počeo obavljati prije, a i nadživio je Bartola. Od 1351. godine pa sve do svoje smrti obnašao je služnu kraljevskog trpeznika, a od 1352. godine i službu kraljevskog peharnika. Dužnost kraljevskog peharnika također je obnašao do svoje smrti. Ako se uzme u obzir slučajnost između početka dužnosti kraljevskog peharnika od strane Lenkuša Tóta i vrijeme smrti njegovog

⁸⁰ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 14.

⁸¹ Radić, Mladen, *Prilozi rasvjetljavanju heraldičke ostavštine iločkih knezova 15. i 16. stoljeća*, str. 152.

⁸² Z. Horvat, *Analiza srednjovjekovne faze gradnje dvorca Odescalchi, nekadašnjeg palasa Nikole Iločkog, kralja Bosne*, str. 197.

⁸³ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 15.

⁸⁴ M. Grofová, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 41.

⁸⁵ Isto, str. 34. i 41.

⁸⁶ Rodoslov obitelji Iločki: *Újlaki family*

⁸⁷ M. Grofová, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 34.

⁸⁸ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 15.

brata Bartola Tóta, daje se zaključiti da je Lenkuš na toj dužnosti zamijenio tada preminuloga brata. Uz dvorske dužnosti, Lenkuš Tót 1352. godine postao je županom dviju županija, točnije sikulski i brašovski župan. Njegova časti i dužnost u obje županije završava 1356. godine.⁸⁹ Naposljetku, Lenkuš Tót preminuo je 1359. godine⁹⁰ ostavivši iza sebe sina Ladislava koji je 1364. godine, zajedno s Nikolom Kontom, od kralja dobio u posjed Ilok.⁹¹

7. Pad moći Kontovih nasljednika

7.1. Sinovi Nikole Konta

Supruga Nikole Konta, Klara, podarila mu je dvojicu sinova koji se nisu istaknuli političkim i društvenim djelovanjem. Naprotiv, nije zabilježeno da su obnašali ikakve dužnosti. Nije bilo jednostavno nadmašiti očevu moć i slavu, ali njegovi su sinovi itekako bili cijenjeni u velikaškim krugovima. Bartol je, primjerice, bio nazočan na vjenčanju princeze Hedvige, kćeri Ludovika I. Velikoga u veljači 1380. godine. Ona se pak udavala za budućeg austrijskog hercega, Leopolda III.⁹²

Krajem 14. stoljeća došlo je do smjene na prijestolju Ugarskog Kraljevstva. Smrt Ludovika I. Velikog označila je početak previranja i preslagivanja u samom vrhu kraljevstva. Ludovik I. Veliki iza sebe nije ostavio muškog nasljednika te je kraljicom trebala postati njegova malodobna kći Marija. Anžuvinač Karlo Drački i budući njemački car Žigmund Luksemburški vidjeli su priliku te su obojica postalo ozbiljni pretendenti za ugarsku krunu.⁹³ Taj sukob je, između ostaloga, označio kraj vjernosti Kontovaca spram ugarskih Anžuvinača. Sinovi Nikole Konta, Bartol i Nikola, zajedno su sa svojom majkom Klarom podržali Žigmunda Luksemburškog (1387.-1437.) za kralja Ugarskoga Kraljevstva. Ubojstvo Karla Dračkog 1386. godine rezultiralo je pobunom njegovih sljedbenika. Među krupnim velikašima koji su podržavali anžuvinskog pretendenta našao se i Ivaniš Horvat koji je već u veljači iste godine zauzeo Ilok. Ilok tada nije bio grad u kojemu su sinovi i udovica Nikole Konta stalno prebivali jer su tada više bili vezani uz neke posjede u samoj Ugarskoj.⁹⁴ Čak i nakon pogubljenja Ivaniša Horvata i sloma pobune 1387. godine, sinovi Bartolovi ne žive u Iloku koji im je službeno bio vraćen. Ilok je za Kontove nasljednike vojnim

⁸⁹ M. Grofová, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 34.

⁹⁰ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 15.

⁹¹ D. Jelaš, *Gradovi donjeg međurječja Drave, Save i Dunava u srednjem vijeku*, str. 67.

⁹² I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 15.

⁹³ F. Šanjek, *Povijest Hrvata: Srednji vijek*, str. 322.

⁹⁴ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 15.-16.

putem vratio mačvanski ban Nikola II. Gorjanski. Već dvije godine kasnije dolazi do spora između tog istog mačvanskog bana Nikole II. Gorjanskoga i Bartola. Naime, Bartol je založio Ilok kod tadašnjeg mačvanskoga bana za 7000 florena, ali ih nikada nije vratio. Takva situacija rješavala se na sudu čije je zadnje zabilježeno ročište bilo u lipnju 1389. godine. S obzirom na to da je Ilok ostao u vlasništvu Bartola i njegovih nasljednika, daje se zaključiti da je Bartol svoj dug u međuvremenu ipak podmirio.⁹⁵

Kraj 14. stoljeća obilježila su mnoga previranja u kojima su sinovi Nikole Konta nekoliko puta gotovo ostajali bez jurisdikcije nad Ilokom i iločkim posjedima. Unatoč navedenim događajima i sporovima, Ilok je u 15. stoljeću postao jedan od najrazvijenijih posjeda jedne od najmoćnijih obitelji Ugarskog Kraljevstva.⁹⁶

7.2. Klara, udovica Nikole Konta

Nije se mnogo žena iz obitelji Iločki uspjelo istaknuti, ali Klara, udovica Nikole Konta, iznimka je tog pravila. Njezino diplomatsko i humanitarno djelovanje istaknuli su ju kao prvu damu čitave obitelji, referirajući se na oba stoljeća. U svibnju 1381. godine Klara je izmolila od kaštelana kaptola u Nyitri prijepise darovnica koje je svojevremeno kralj Ludovik I. Veliki izdavao njezinom suprugu Nikoli Kontu. Došavši u posjed navedenih prijepisa darovnica, Kontovi nasljednici legitimno su i legalno mogli polagati pravo na svoje posjede. U prvom je redu važan bio prijepis darovnice koji dokazuje zamjenu Zrina za Orahovicu još za života oca Nikole Konta, Lovre Tóta.⁹⁷

Klarina oporuka datirana na 18. listopada 1400. godine vrlo je važan dokument za povijest iločke obitelji, ali još važniji za njihov posjed Hlohovec. U oporuci je opisano nekoliko zasluga autorice oporuke i njezinog supruga u izgradnji sakralnog i hospitalnog kompleksa u Hlohovcu. U oporuci se navodi kako su osnovali hospital i kapelicu sv. Duha na putu od Hlohovca prema Váhu. Veliki hospitalski kompleks nalazio se i u samom Hlohovcu, a isti je bolesnicima osiguravao sve potrebe uključujući i pogreb ako je on bio potreban. Istom tom hospitalu u samom Hlohovcu Klara je ostavila veliki imetak kojim se hospital mogao koristiti u slučaju da se s tim slože unuci Klare i Nikole Konta, Mirko i Ladislav. U oporuci se navodi da su hospitalu darovana mnoga dobra koja su objedinjavala tu hvale vrijednu ustanovu. Primjerice, upravitelj hospitala mogao je raspolagati s kupeljom, mlinovima, klaonicama, voćnjacima i šumom. Takav položaj značajno je ubrzao

⁹⁵ D. Jelaš, *Gradovi donjeg međuriječja Drave, Save i Dunava u srednjem vijeku*, str. 67.

⁹⁶ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 15.-16.

⁹⁷ Isto, str. 15.

razvoj hospitala u Hlohovcu, upravo zahvaljujući Nikoli Kontu i njegovoj supruzi Klari. Klarina oporuka daje nam naslutiti da je ona preminula oko 1400. godine, na prijelazu stoljeća.⁹⁸

7.3. Orahovačka loza

Da su sinovi Nikole Konta bili itekako manje utjecajni nego je to bio on sam potvrđuju nam i podaci koji govore o djelovanju pobočne loze obitelji Iločki koja se nazivala Orahovačkima, a u drugoj polovici 14. stoljeća vladala je Orahovicom. Društvenim djelovanjem u vezi s darovanjem imovine redovnicima istaknuli su se Ugrin Orahovački i njegov brat Petar Orahovački koji su bili djeca Ivana, brata Lovre Tóta. Oni su naime, u travnju 1375. godine pavlinskome samostanu posvećenom Sv. Benedictu od Herma darovali vinograd Lipovec koji se nalazio na rubnim dijelovima njihova posjeda Bakwa.⁹⁹ Drugi izvori navode da Petar Orahovački i Ugrin Orahovački nisu bili braća, već da je Petar Orahovački bio sin Ugrina Orahovačkog.¹⁰⁰

Doista je nejasno tko je pokretač i mecena gradnje imponantnog srednjovjekovnog kompleksa pod nazivom Ružica grad. Sudeći po stilu u kojemu je građena, nameće se prijelaz iz 14. u 15. stoljeće. Takvi podaci daju nam naslutiti mogućnosti dvaju graditelja. Jedni su svakako mogli biti obitelj Iločki, odnosno braća Ladislav Iločki i Mirko Iločki, a drugi pak članovi pobočne loze koja se nazivala Orahovačkima.¹⁰¹

8. Braća Iločki - Ladislav i Mirko

Ponovna i konačna konsolidacija obitelji Iločki dogodila se tijekom 15. stoljeća, a temelje novom usponu postavila su braća Ladislav i Mirko. Oni su bili sinovi Bartola i unuci Nikole Konta. Upravo je njihovo djelovanje bilo ključan čimbenik u budućoj izgradnji Iloka kao svojevrsne kraljevske rezidencije. Ladislav i Mirko su kao i njihov otac Bartol život vodili na posjedima u Ugarskoj. To se promijenilo pred kraj 14. stoljeća kada je u travnju 1398. godine kralj Žigmund Luksemburški Ladislava postavio za mačvanskoga bana. Od tog vremena uz imena Ladislava i Mirka redovno pronalazimo pridjevnik de Wylak što znači od Iloka ili Iločki. Uzrok tome leži u sve češćem pa i stalnom boravku Ladislava Iločkoga i Mirka Iločkoga u Iloku u kojemu su bili da bi bili bliže Mačvi u banovini kojom su upravljali.¹⁰² U nekim se drugim izvorima navodi da je i

⁹⁸ M. Grofová, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 34.

⁹⁹ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 15.

¹⁰⁰ Rodoslov obitelji Iločki: *Újlaki family*

¹⁰¹ G. Szabo, *Orahovičke gradine*, str. 101.

¹⁰² I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 16.

Mirko Iločki obnašao dužnost mačvanskoga bana zajedno s bratom Ladislavom, ali u kratkom razdoblju od 1402. do 1403. godine. Obojica su također u isto vrijeme obnašali dužnost bodroškoga župana. Župansku počast usporedno s njima imao je i Stjepan Ludanicki.¹⁰³

Bez obzira na to kada je Ladislav Iločki postao ban Mačve, njegov prvi mandat na toj dužnosti završio je 1403. godine nečasnom smjenom uslijed oduzimanja svih titula i nekih posjeda od strane ugarskoga kralja Žigmunda Luksemburškog. Vrlo kompleksna situacija u kojoj se te 1403. godine našlo Ugarsko Kraljevstvo unijela je nemire u obitelj Iločki te njihovu pobočnu lozu velikaša koji su se nazivali Orahovačkima.¹⁰⁴ Naime, 1403. godine uslijed nezadovoljstva dijela ugarskoga i hrvatskoga plemstva, za kralja je, u Zadru, okrunjen Ladislav Napuljski (1403-1409.). On je sljedećih 6 godina, zaključno do 1409. bio protukralj Žigmundu Luksemburškom koji ga je na kraju uspio poraziti i zadržati kraljevsko prijestolje u Budimu.¹⁰⁵ Iako su članovi obitelji Orahovački, koji su redom bili potomci Jakova, sina Lovre Tóta, u rujnu 1402. godine bili potpisnici ugovora koji je Albetru Habsburškom osiguravao prijestolje u slučaju da Žigmund Luksemburški ne bude imao muškoga nasljednika, isti su ti Orahovački zajedno s Iločkima bili optuženi za izdaju 1403. godine. Redom su Lenkušev Stjepan, Ladislavov Nikola, Lenkušev Nikola i Ladislav Iločki ostajali bez titula i posjeda.^{106 107} Ladislav Iločki doživio je pomilovanje od strane Žigmunda Luksemburškog već 10. listopada 1403. godine, unatoč tome što ga je Ladislav Napuljski naveo kao bana Mačve u službi Anžuvina samo dva mjeseca ranije, no orahovački velikaši nisu bili te sreće. Orahovački su u nemilosti budimskog kraljevskog dvora ostali najkasnije do 1408. godine.¹⁰⁸ U međuvremenu su gubili posjede Orahovicu i Voćin zbog čega je prosperirao ban Dalmacije, Hrvatske i Slavonije, Ladislav od Grđevca. Prije nego što je ugarski kralj Žigmund Luksemburški pomilovao konkretno Stjepana Orahovačkog, istim je gradom vladao Ladislav Iločki koji se navodio kao stvarni gospodar orahovačkog grada-utvrde što nam dokazuje svjedočenje u sporu protiv Nikole Pakračkoga u lipnju 1405. godine.¹⁰⁹ Unatoč boljem položaju u odnosu na Orahovačke, Ladislav Iločki također je gubio posjede tijekom odmazde Žigmunda Luksemburškog, a jedan je od takvih slučajeva zauzimanje Hlohovca.¹¹⁰ Izvori koji svjedoče o potvrđivanju povlastica, što ih je Nikola Kont priskrbio Hlohovcu, od strane

¹⁰³ M. Grofova, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 34.

¹⁰⁴ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 16.

¹⁰⁵ Goldstein, Ivo, *Hrvatska povijest*, Novi liber, Zagreb, 2013., str. 113.-114.

¹⁰⁶ Z. Bojčić; M. Radić, *Srednjovjekovni grad Ružica*, str. 13.

¹⁰⁷ Rodoslov obitelji Iločki: *Újlaki family*

¹⁰⁸ Z. Bojčić; M. Radić, *Srednjovjekovni grad Ružica*, str. 13.

¹⁰⁹ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 16.-17.

¹¹⁰ „*Iločki, Ladislav*“, Hrvatski biografski leksikon-Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=8418> (Pristup ostvaren 22. srpnja 2020.)

Ladislava Iločkoga i njegove majke, daju nam za pravo navesti da je Hlohovec istom tom Ladislavu Iločkome od strane kralja bio i vraćen.¹¹¹

Nakon što je Ladislav Iločki uspio vratiti kraljevu naklonost i posjede, nove su titule kao i dužnosti također ukrašavale imena njega i njegovoga brata. Već 1410. godine Ladislav Iločki i Mirko Iločki ponovno nose naslov banova Mačve¹¹² kao i nove županske naslove. Ladislav i Mirko bili su tolonski, požunski župani. Ladislav je Iločki mimo svih titula, također od 1410., nosio titulu župana Vukovske županije. Obojica su gotovo sve navedene titule nosili do 1418. godine.¹¹³

U međuvremenu su se braća Ladislav i Mirko dokazali kao pravi gospodari svojih posjeda, diljem Ugarskog Kraljevstva, poglavito kada se radi o njihovim posjedima u međuriječju Drave, Save i Dunava te onima u Slovačkoj: Orahovici, Iloku i Hlohovcu. Nije zanemarena bila niti Palota u kojoj se oko 1410. godine rodio najistaknutiji član obitelji Iločki kojega pamte izvori i literatura, sin Ladislava Iločkoga, Nikola Iločki.¹¹⁴ Da su bili stvarni gospodari Orahovice unatoč postojanju pobočne loze Orahovačkih, pokazuje upravljanje Đakovačkim kaptolom tijekom 1417. godine upravo iz Orahovice u kojoj izdaju potrebne listine.¹¹⁵ Naziv Iločki po kojemu je cijeli rod ostao upamćen počeli su upotrebljavati upravo oko 1410. godine, što nam daje naznačiti da su i većinu vremena provodili u Iloku te bili njegovi stvarni gospodari.¹¹⁶

Godine 1418. i 1419. donijele su dvije smrti u obitelji Iločki. Ladislav Iločki preminuo je kao ban Mačve i župan nekoliko županija diljem Ugarskog Kraljevstva 1418. godine. Njegov brat Mirko Iločki prethodno navedene dužnosti obnašao je tek do sljedeće godine kada je i sam preminuo.¹¹⁷ Mirko Iločki od djece je iza sebe ostavio kći Martu,¹¹⁸ a Ladislav Iločki čak petoricu sinova: Ivana, Stjepana, Nikolu, Petra i Pavla.¹¹⁹ Za života, Ladislav Iločki oženio se Anom Šćiborić, plemkinjom koja je porijeklom pripadala visokom poljskom plemstvu. Njezin je otac, Šćibor, za života nosio titulu erdeljskog vojvode. Još se djed Ane Šćiborić iz Poljske doselio u Ugarsku zbog službe tadašnjem kralju Ugarske, ali i Poljske, Ludoviku I. Velikom. Tako je veliki kapital po liniji svojega porijekla u sebi nosio Nikola Iločki koji se istaknuo kao jedan od

¹¹¹ M. Grofová, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 35.

¹¹² I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 17.

¹¹³ M. Grofová, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 35.

¹¹⁴ „Iločki, Nikola“, Hrvatski biografski leksikon-Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=99> (Pristup ostvaren 12. kolovoza 2020.)

¹¹⁵ Z. Bojčić; M. Radić, *Srednjovjekovni grad Ružica*, str. 13.

¹¹⁶ Z. Horvat, *Analiza srednjovjekovne faze gradnje dvorca Odescalchi, nekadašnjeg palasa Nikole Iločkog, kralja Bosne*, str. 209.

¹¹⁷ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 17.

¹¹⁸ Rodoslov obitelji Iločki: *Újlaki family*

¹¹⁹ M. Grofová, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 35.

najznačajnijih ljudi Ugarskog Kraljevstva u 15. stoljeću, ali i definitivno kao najznačajniji predstavnik vlastitoga roda.¹²⁰

9. Izumrće Orahovačkih

Kada se govori o velikašima Orahovice može se uglavnom aludirati na dvije grane jedne obitelji čije je utemeljenje vrlo jasno razrađeno u prvom poglavlju razrade ovoga rada. Iločka grana izumrla je s početkom osmanskih osvajanja u međuriječju Drave, Save i Dunava, a orahovačka je izumrla oko 1430. godine. Strmoglavno opadanje moći loze Orahovačkih počinje sukobom s ugarskim kraljem Žigmundom Luksemburškim početkom 15. stoljeća.¹²¹ Konsolidiranje Ladislava Iločkoga i Mirka Iločkoga te njihovo preuzimanje glavne riječi kada je u pitanju Orahovica samo je dodatno utjecalo na propadanje njihove pobočne loze. Čak i nakon smrti Ladislava Iločkoga, njegova majka Ana Šćiborić je kao vrlo utjecajna i vješta žena uspijevala donositi oduke pokraj muških članova obitelji Orahovački. Ona je primjerice 1422. godine kaštelana orahovačke utvrde premjestila na mjesto kaštelana u Hlohovcu.¹²² Posljednji tragovi političkog i društvenog djelovanja Orahovačkih zabilježeni su tijekom 1420-ih godina. Tako je magister¹²³ Grgur Orahovački darovao u kolovozu 1420. godine pavlinski samostan u Bukovici koji je tako prosperirao daćom od kmetskih vinograda.¹²⁴ Magister Grgur bio je jedan od dvojice posljednjih velikaša loze Orahovačkih, uz svojega rođaka Nikolu. Grgur je bio sin Stjepana Orahovačkog, a Nikola sin Ladislava Orahovačkog. Sve navodi na činjenicu da su pobočnu lozu Orahovačkih utemeljila braća Lovre Tóta, Jakov i Ivan, a ta je loza doživjela kraj oko 1430. godine. Takvoj situaciji doprinijelo je pomankanje muških potomaka u obitelji.¹²⁵ Nama posljednje poznato djelovanje članova obitelji Orahovački poznato je od strane Nikole, sina Lenkuša Orahovačkog koji je 18. studenog 1423. godine od pape Martina V. (1417.-1431.) izmolio, za sebe i svoju suprugu Katarinu, potpuni oprost grijeha.¹²⁶

¹²⁰ M. Radić, *Prilozi rasyjetljavanju heraldičke ostavštine iločkih knezova 15. i 16. stoljeća*, str. 152.

¹²¹ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 16.

¹²² Z. Bojčić; M. Radić, *Srednjovjekovni grad Ružica*, str. 13.

¹²³ Magister je bio crkveni službenik u srednjem vijeku

¹²⁴ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 17.-18.

¹²⁵ Rodoslov obitelji Iločki: *Újlaki family*

¹²⁶ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 18.

10. Nikola Iločki

10.1. Početak djelovanja

Smrti dvojice unuka Nikole Konta, Ladislava i Mirka, označile su mračno prijelazno razdoblje obitelji Iločki čiji je opstanak visio o niti tijekom 1420-ih i početkom 1430-ih godina. Iako je jedan od sinova Ladislava Iločkoga, Stjepan Iločki, nosio titulu bana Mačve u kratkom razdoblju od 1429. do 1430. godine, Stjepan Iločki je kao mačvanski ban 1430. godine i preminuo. U tom je trenutku čitav rod Iločkih ovisio o Ani Šćiborić, udovici Ladislava Iločkoga i njezinom najmlađem sinu Nikoli koji je bio u mladenačkoj dobi. Nije poznato što se u međuvremenu dogodilo s njegovom braćom, Ivanom, Petrom i Pavlom, ali se, uzimajući u obzir navode literature, može zaključiti da nisu doživjeli zrelu dob.¹²⁷ Majka Nikole Iločkoga iskazala se kao vrlo sposobna žena koja, ne samo da je manevrirala obiteljskim dobrima, već ih je i nadograđivala. Upravo je ona, zajedno sa svojim sinom Nikolom, 1430. godine potvrdila povlastice što ih je Hlohovcu dao Nikola Kont, a na istom je posjedu također oko 1430. godine utvrđena crkva sv. Mihaela.¹²⁸ Tek su kasne 1430-e godine na političku scenu dovele Nikolu Iločkoga, velikaša koji će postati jedan od najuglednijih velikaša Ugarskog Kraljevstva u 15. stoljeću.¹²⁹

Koliko nam je poznato, Nikola Iločki svoju je blistavu velikašku karijeru započeo s čak četiri nama poznate visoke službe, s četiri moćna naslova. U razdoblju između 1438. i 1458. godine, Nikola Iločki nosio je, između ostaloga, titulu župana triju županija: tolonske, bačke i bodroške. Tri navedene županske titule bile su tek početak, jer je Nikola Iločki za života, kroz sljedeće dva desetljeća, postao županom mnogih županija diljem Ugarskog Kraljevstva.¹³⁰ Po već nekakvoj tradiciji, kao i njegovog oca i brata, Nikolu Iločkoga zapala je čast bana Mačve, područja koje se iz Iloka, radi neposredne blizine, moglo lakše nadzirati.¹³¹ Vrijeme trajanja sve tri navedene županske dužnosti i vrijeme trajanja dužnosti bana Mačve u koliziji su. Sve navedene dužnosti započinju 1438., a završavaju 1458. godine.¹³²

Za sam se Ilok, Nikola Iločki zauzimao od samog početka. Konsolidacija njegove moći vremenski je podudarna s učvršćivanjem fortifikacijskog sustava Iloka. U razdoblju od 1439. do

¹²⁷ Z. Bojčić; M. Radić, *Srednjovjekovni grad Ružica*, str. 13.-14.

¹²⁸ M. Grofova, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 35. i 37.

¹²⁹ Z. Bojčić; M. Radić, *Srednjovjekovni grad Ružica*, str. 13.-14.

¹³⁰ M. Grofova, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 34.

¹³¹ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 18.

¹³² M. Grofova, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 34.

1445. izgrađeno je čak 13 obrambenih kula. Sedam ih je bilo kružnoga, a šest četverokutnoga oblika.¹³³

10.2. Uloga Nikole Iločkoga u dinastičkim sukobima Habsburgovaca i Jagelovića

Dinastički sukobi koji su trajali u vrijeme prvobitnog političkog uspona Nikole Iločkoga, natjerali su tog mladog plemića da često mijenja stranu u tim istim dinastičkim sukobima kako bi donio prosperitet sebi i svojoj obitelji. Nakon smrti Žigmunda Luksemburškog koji je bio patron obitelji Iločki i za čije su vladavine svakako prosperirali, ugarsku je krunu preuzeo suprug njegove kćeri Elizabete, Albert Habsburški (1437.-1439.). Samo dvije godine nakon dolaska na vlast, Albert Habsburški umire, a iza sebe ostavlja dvije kćeri i trudnu kraljicu Elizabetu. Ona je nosila njegovoga sina i preuzela vlast u Ugarskom Kraljevstvu, ali takvo stanje nisu prihvatili svi velikaši u zemlji. Celjski i Frankapani stali su uz kraljicu Elizabetu, dok su Talovci, Zrinski i Babonići podržavali poljskoga kralja Vladislava I. Jagelovića.¹³⁴

Uloga Iločkih u tom sukobu bila je svojevrsna. Nikola Iločki najprije je podržavao novorođenoga Ladislava Habsburškog te sudjeluje u njegovoj krunidbi.¹³⁵ Međutim, nakon dolaska Vladislava I. Jagelovića (1440.-1444.) u Ugarsko Kraljevstvo, podržava poljskoga kralja pod čijim se barjakom borio u građanskom ratu neposredno nakon njegovog dolaska. Takvu prevrtljivu politiku Nikole Iločkoga nije zaustavila niti činjenica da je od strane Habsburgovaca bio proglašen kapetanom Stolnog Biograda kao i njegovim vitezom.¹³⁶ Samo dva mjeseca bilo je potrebno Nikoli Iločkom da od čovjeka koji je stajao uz bok novorođenom Habsburgu postane njegov žustri protivnik koji je spas kraljevstva ipak vidio u dolasku Vladislava Jagelovića na prijestolje. Nikola Iločki bio je kum na krštenju Ladislava V. Posmrtnog (1444.-1457.) 15. travnja 1440. godine. Anegdota o kojoj svjedoči u svojim spisima Helena Kottaner daje nam naslutiti kakav je čovjek bio Nikola Iločki. Naime, ona piše o razboritosti i karizmi koju je imao taj velikaš. Dok je Nikola Iločki podizao mač ukrašen dragocjenim kamenjem i plemenitim materijalima pri proglašavanju mladoga kralja vitezom, istoga je gotovo, u svojoj neopreznosti, udario mačem znatnijom silinom negoli se to tada očekivalo. Iako su svi prisutni sa strahom reagirali na Iločkoga, on im je sa smijehom nalagao da se ne brinu te se ceremonija nastavila.¹³⁷ Ljudi koji su tada bili okupljeni oko mladoga kralja i novopečenoga viteza, nisu mogli ni slutiti da će Nikola Iločki

¹³³ „Iločki, Nikola“, Hrvatski biografski leksikon-Leksikografski zavod Miroslav Krleža

¹³⁴ F. Šanjek, *Povijest Hrvata: Srednji vijek*, str. 343.

¹³⁵ F. Šišić, Ferdo, *Povijest Hrvata: Pregled povijesti hrvatskog naroda 600.-1918.*, str. 236.

¹³⁶ „Iločki, Nikola“, Hrvatski biografski leksikon-Leksikografski zavod Miroslav Krleža

¹³⁷ M. Grofová, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 34.

podržati Vladislava I. Jagelovića za kralja Ugarske u srpnju iste godine. U literaturi koja je istraživana prilikom izrade ovoga rada nije pronađen niti jedan podatak koji striktno navodi da je Nikola Iločki osobno podržao poljskoga kralja, ali Ferdo Šišić u svojoj knjizi *Povijest Hrvata* navodi da su svi velikaši kraljevstva, osim Celjskih, 17. srpnja u Stolnom Biogradu, proglasili krunidbu Ladislava V. Posmrtnog ništavnog. Koliko je krunidba Vladislava I. Jagelovića legitimna nije lako procijeniti s obzirom na to da nije bio okrunjen krunom sv. Stjepana, već nekom drugom krunom koja je preuzeta iz grobnice već spomenutog ugarskog sveca.¹³⁸

Sljedeće dvije godine donijele su vrhunac i rasplet sukoba zbog kojega se Ugarsko Kraljevstvo nije moglo usredotočiti na borbu protiv neprijatelja koji je nadirao s juga, Osmanlija. Nikola Iločki dao je veliki obol vrhuncu sukoba. Naime, Nikola Iločki već je u siječnju 1441. godine u bitci kod Báticaszeka, u kojoj je također na strani Vladislava I. Jagelovića sudjelovao i Ivan Hunyadi, porazio habsburške snage te tako *de facto* utjecao na situaciju u dinastičkom sukobu.¹³⁹ Do zaključenja sukoba došlo je posredstvom samoga pape Eugena IV. (1431.-1447.), točnije njegovoga legata Julijana Cesarinija koji je tek potkraj 1442. godine obje strane uspio nagovoriti na dogovor. Tako je odlučeno da će Vladislav I. Jagelović Ugarskim Kraljevstvom vladati do svoje smrti poslije koje će legalni i legitimni kralj postati Ladislav V. Posmrtni.¹⁴⁰

Teško se može govoriti o ideološkom ili podaničkom postupanju Nikole Iločkoga u navedenom sukobu jer je u tom slučaju isključivo riječ o oportunističkim radnjama. U prilog toj tvrdnji idu literatura i izvori koji nalažu da je Nikola Iločki tijekom mijenjanja strana u dinastičkom sukobu između Habsburgovaca i Jagelovića od obaju strana prikupljao titule i političke dužnosti. Tako su ga Habsburgovci 1440. proglasili županom još jedne županije u nizu, one fejerske,¹⁴¹ dok ga je ni godinu dana poslije, neposredno poslije bitke kod Báticaszeka, Jagelović imenovao erdeljskim vojvodom. Istu je dužnost istovremeno obnašao i Nikoljin suborac, Ivan Hunyadi.¹⁴² Županski naslovi samo su se redali uz ime Nikole Iločkoga 1441. godine, pa je tako postao županom još čak pet županija. Radilo se o naslovima aradskog, sikulskog, temeškog, šomođskog i marmoškog župana. Sve osim posljednje županske časti obnašao je sam, a titulu marmoškog župana morao je podijeliti s bliskim suradnikom i suborcem, već spomenutim Ivanom Hunyadijem. Vremenski okvir u kojemu je Nikola Iločki nosio županske časti pet neposredno spomenutih županija razlikuje se u jednoj godini. Sve titule stekao je 1441. godine, a tri, one vezane uz aradsku, sikulsku i temešku, okončane su 1446. godine. Posljednje dvije navedene časti

¹³⁸ F. Šišić, *Povijest Hrvata: Pregled povijesti hrvatskog naroda 600.-1918.*, str. 237.

¹³⁹ T. Fedeles, *Opsada Iloka 1494.*, str. 8.

¹⁴⁰ F. Šanjek, *Povijest Hrvata: Srednji vijek*, str. 344.

¹⁴¹ M. Grofová, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 34.

¹⁴² T. Fedeles, *Opsada Iloka 1494.*, str. 8.

obnašao je godinu kraće, do 1445. godine. Broj svih časti koje je Nikola Iločki stekao za vrijeme dinastičkog sukoba između Habsburgovaca i Jagelovića uistinu jest impozantan, ali nikako nije konačan. U narednom razdoblju od tri do četiri desetljeća Nikola Iločki postat će jedan od najvažnijih i najznačajnijih velikaša Ugarskog Kraljevstva o čemu svjedoči literatura koja se referira upravo na segment na kojemu se ovaj rad temelji, a to je političko i društveno djelovanje.¹⁴³

10.3. Razdoblje prije Matijaša Korvina

Razdoblje koje je u ovom radu nazvano predkorvinovskim odnosi se na vremenski period unutarpolitičkog mira Ugarskog Kraljevstva koji se smjestio između dva velika sukoba za budimsko prijestolje. Prvi sukob, onaj između nasljednika Žigmunda Luksemburškog i napuljske loze opisan je u prethodnim poglavljima rada.

Patron kojemu se oportuno priklonio Nikola Iločki poginuo je već 1444. godine. Duboki ulazak u teritorij Osmanskog Carstva bio je smrtonosan za kralja Ugarske i Poljske. Naime, nekoliko uzastopnih pobjeda ugarske vojske spram Osmanlija bio je povod za sklapanje desetogodišnjeg mira, ali već 1444. godine taj je mir prekršen uslijed procjene kralja Vladislava I. Jagelovića i nekolicine velikaša koja je nalagala da su osmanske snage oslabljene te da je potreban završni udarac moćnoj sili s jugoistoka.¹⁴⁴ Snage tadašnjeg osmanskog sultana, Mehmeda II. Osvajača ipak su u Bugarskoj, na crnomorskoj obali kod grada Varne bile presnažne za kršćansku vojsku. Ivan Hunyadi je za razliku od kralja uspio izvući živu glavu. Nikola Iločki nije osobno sudjelovao u opisanom neuspjelom pohodu, ali kada je on u pitanju, iz posljedica koje su uslijedile smrću kralja Poljske i Ugarske, daje se naslutiti sretan splet okolnosti koji ga je zadesio. Na vlast su se u Budimu formalno trebali vratiti Habsburgovci, ali je skrbnik Ladislava V. Posmrtnog, njemački car Fridrik III. Habsburški odbio u Budim poslati i kralja i krunu svetog Stjepana. Zbog takve situacije, velikaši Ugarskog Kraljevstva odlučili su izabrati gubernatora kraljevstva. Ta čast pripala je upravo Ivanu Hunyadiju, savezniku Nikole Iločkoga.¹⁴⁵

Nikola Iločki ponovno je zadobio nove titule i časti, a prva u nizu bila je ona virovitičkog župana, koju je obnašao zajedno s Henrikom Tamasyjem tijekom 1444. godine. Već sljedeće, 1445. godine, erdeljski je vojvoda postao je zarandski župan, ali i ban Severinske banovine.¹⁴⁶ Iste godine Nikola Iločki bio je izabran za jednog od sedam natkapetana čitavog Ugarskog

¹⁴³ M. Grofová, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 34. i 38.

¹⁴⁴ I. Goldstein, *Hrvatska povijest*, str. 117.

¹⁴⁵ F. Šanjek, *Povijest Hrvata*, str. 344.

¹⁴⁶ M. Grofová, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 34.

Kraljevstva.¹⁴⁷ Sve titule koje je svojim političkim i društvenim djelovanjem Nikola Iločki uspio dodati svojem imenu bile su i velika odgovornost za iločkog velikaša. Da su te titule sa sobom nosile i određen teret potvrđuje podatak da je Nikola Iločki 1448. godine prepustio bansku čast u Mačvi svom savezniku i suradnik Ivanu Korođu. Takav manevar dogodio se najvjerojatnije uslijed imenovanja Nikole Iločkoga knezom od Teočaka. Točnije, imenovan je *vječnim knezom od Teočaka* ili na latinskom *comes perpetuus de Thelchak*. Iz ovog poteza može se iščitati zanimanje političke elite Ugarskog Kraljevstva za područje srednjovjekovne Bosne u koju su nekoliko desetljeća ranije počele nadirati Osmanlije. Naime, knez od Teočaka imao je jurisdikciju nad područjem Usore. Iako je manevar kojim je osječki velikaš Ivan Korođ postao ban Mačve bio vrlo logičan zbog blizine Osijeka i Mačve, velika je vjerojatnost da je i sam odnos Nikole Iločkoga i Ivana Korođa utjecao na odabir novog mačvanskog bana. Naime, Nikola Iločki i Ivan Korođ surađivali su u sudskim sporovima koji su se doduše odvijali poslije no što je Nikola Iločki Ivanu Korođu prepustio navedenu bansku čast. I prije tog manevra Nikola Iločki bio je čest gost na posjedima diljem međuriječja Drave, Save i Dunava pa tako i na posjedima Ivana Korođa. U travnju 1451. godine u Osijeku, njih su dvojica organizirali sudski spor između članova velikaških obitelji Morović i Szilagy de Horogszeg. Njegov odnos se nastavio u pozitivnom tonu i dvije godine poslije kada je 4. travnja 1453. godine Nikola Iločki, koji se tada nalazio u Orahovici, naložio Bosanskom kaptolu da mačvanskoga bana uvede na posjed Ivankovo. Treći poznati kontakt dvojice slavonskih velikaša dogodio se u svibnju 1454. godine, a tijekom tog kontakta Nikola Iločki, koji je došao u Osijek, obavijestio je Ivana Korođa da je ovaj pod svoju jurisdikciju dobio Levanjsku Varoš s još sedam posjeda. Takvu dobit Ivan Korođ mogao je zahvaliti Ladislavu Čehu, porijeklom iz Levica, koji se zadužio kod bana za čak deset tisuća zlatnika.¹⁴⁸

Iste godine kada je Nikola Iločki postao knez od Teočaka, započela je i njegova služba kao kumanskog suca koja je završila već sljedeće, 1449. godine. Zasiurno je bio jedna od važnijih persona Ugarskog Kraljevstva, a za vrijeme gubernatora Ivana Hunyadija, Nikola Iločki do novih je borbi za ugarsko prijestolje, koje su počele u drugom dijelu 1450-ih godina, uz svoje ime uspio prišiti još tri naslova. Najprije je, zajedno s Ivanom Hunyadijem, bio torontalski župan za godinu 1451., a 1454. godine obnašao je dužnost njitranskog župana. Svojem je imenu Nikola Iločki tijekom 1457. godine uspio dodati naslov bana Slavonije, ali taj je naslov nosio tek do sljedeće

¹⁴⁷ T. Fedeles, *Opsada Iloka 1494.*, str. 8.

¹⁴⁸ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 18.-19.

godine.¹⁴⁹ Neki drugi izvori također navode Nikolu Iločkoga kao bana Slavonije, ali se ne dotiču vremenskog razdoblja kao autorica Mária Grofová u svom djelu.^{150 151}

Sve titule, političke i društvene funkcije te poznanstva i savezništva koje je Nikola Iločki stekao tijekom života i karijere pomogli su mu u stjecanju novih posjeda, ali i razvoju najvažnijih posjeda njegove obitelji. Nikola Iločki posvetio je mnogo pažnje i mnogo je radio na modernizaciji obiteljskih posjeda. Da je posjede gomilao i neprestano stjecao svjedoči nam podatak iz rada mađarskog povjesničara Fedeles Tamása *Opsada Iloka 1494.* u kojemu je primarno obrađena tema opsade Iloka za vrijeme Lovre Iločkoga, ali u njemu se autor dotiče i događaja i procesa koji su doveli do opsade. Također, dotiče se i života Nikole Iločkoga, oca Lovre Iločkoga. Fedeles za Nikolu Iločkoga kaže da je u vrijeme odabira Matijaša Korvina za kralja Ugarskog Kraljevstva, dakle 1458. godine, posjedovao čak 16 utvrda, devet kaštela, 20 trgovišta te oko 400 sela i naselja. Takav podatak, ali i njemu slični podaci mogu nam predočiti koliko je moćan i utjecajan bio Nikola Iločki.¹⁵² Postoji nekoliko izvora u kojima se navodi da je Nikola Iločki često boravio u Orahovici. Takvo ponašanje tog velikaša odredilo je zasigurno i izumrće pobočne grane obitelji Iločki koja se nazivala Orahovački ili Raholczai, a o kojoj je u ovom radi prethodno podosta rečeno. Potomci Nikole Iločkoga, kao i on sam, povremeno su se nazivali Orahovačkima, uglavnom onda kada su htjeli naglasiti svoje vlasništvo nad tim gradom-utvrdom.^{153 154} Definitivno najveća ulaganja Nikola Iločki poduzeo je u Iloku. U tom gradu bilo je zaista turbulentno između 1450. i 1454. godine zbog svakojakih fortifikacijskih nadogradnji, religijskih manevara te prosperitetnih odluka u vidu uvođenja sloboda i privilegija. Ilok je tijekom druge polovice 15. stoljeća postao utvrđeni grad s ozbiljnim fortifikacijskim kompleksom kojega su činile zidine izgrađene pod pokroviteljstvom Nikole Iločkoga, a moguće i dijelom njegovog sina i nasljednika Lovre Iločkoga. Za vrijeme vladavine njih dvojice, oko grada Iloka podignute su zidine duge čak 900 metara. Fortifikacijski sustav činilo je još 14 kula koje su bile okruglog, polukružnog i četvrtastog oblika. Takva fortifikacijska izgradnja ukazuje na dva moguća razmišljanja tadašnjih vladara Iloka. Prvi razlog osnaživanja obrambenog sustava zasigurno je bio iz nužde jer su se Osmanlije sve više približavane Srijemu čiji je Ilok bio centar. Drugi se očituje u snazi Nikole Iločkoga i njegove

¹⁴⁹ M. Grofová, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 34.

¹⁵⁰ Z. Horvat, *Analiza srednjovjekovne faze gradnje dvorca Odescalchi, nekadašnjeg palasa Nikole Iločkog, kralja Bosne*, str. 197.

¹⁵¹ Salihović, Davor, *Nonnulla documenta pertinentia ad Nicolaum de Wylak, regem ultimum Regni Bosnae*, Scrinia Slavonica : Godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest, Vol. 17 No. 1, 2017., str. 404.

https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=292167 (Pristup ostvaren 20. kolovoza 2020.)

¹⁵² T. Fedeles, *Opsada Iloka 1494.*, str. 8.

¹⁵³ G. Szabo, *Orahovičke gradine*, str. 100.

¹⁵⁴ Z. Bojčić; M. Radić, *Srednjovjekovni grad Ružica*, str. 13.

obitelji koja je težila što većem suverenitetu i samostalnosti.¹⁵⁵ Da je prethodna tvrdnja itekako postavljena na čvrste temelje govori nam i podatak da je Ilok u drugoj polovici 15. stoljeća imao veliki broj samoodrživih funkcija. Grad Ilok brojio je tada čak šest do deset crkava, a van zidina, točnije na lijevoj obali Dunava razvijalo se podgrađe Iloka, današnja Bačka Palanka. Bolnica i kovnica novca Iloku su samo davale značajne funkcije kakve su rijetki gradovi i utvrde 15. stoljeća imali, barem kada je riječ o Ugarskom Kraljevstvu.¹⁵⁶

Kada su crkve i redovnici u kontekstu srednjovjekovnog Iloka u pitanju, već nam je poznato iz prethodnih poglavlja ovoga rada da su tijekom 14. stoljeća Ilok naselili franjevci i augustinci. Franjevci su još od 1343. godine djelovali u sklopu samostana s crkvom posvećenom Blaženoj Djevici Mariji, ali Nikola Iločki, koji nije bio pobornik franjevačkog reda i načina života koji su vodili u Iloku, potrudio se u taj samostan dovesti opservante. Opservanti su bili također franjevci, ali stroža grana navedenoga reda. Godine 1451., uz suglasnost pape, Nikola Iločki konačno je predao franjevački samostan s pripadajućom crkvom Blažene Djevice Marije opservantima. Sakralni kompleks srednjovjekovnog Iloka sastojao se još od augustinske crkve posvećene Svetoj Ani te dvije župne crkve od kojih se jedna nalazila unutar, a druga van zidina. Župna crkva unutar zidina grada Iloka bila je posvećena Svetom Petru Apostolu, a druga Svetoj Heleni.¹⁵⁷ Nije nevažno spomenuti, u kontekstu sakralnosti srednjovjekovnog Iloka, prisustvo talijanskog franjevca Svetog Ivana Kapistrana u Iloku. Njegovo prisustvo u Iloku vrlo je bitno i danas zbog njegovih relikvija i suvremene župne crkve u Iloku koja je posvećena upravo njemu. Taj redovnik franjevačkoga reda borio se uz bok Nikole Iločkoga i Ivana Hunyadija kod Beograda u srpnju 1456. godine pod Beogradom protiv Osmanlija, a poslije izvojevane pobjede vratio se u Ilok. Ivan Hunyadi i Sveti Ivan Kapistran nedugo zatim su preminuli. Kada je u pitanju smrt franjevačkog sveca, Ferdo Šišić navodi da je preminuo od kuge 23. studenoga 1456. godine u Iloku.¹⁵⁸ Fedeles Tamás pak navodi da je franjevački svetac i inkvizitor ovaj svijet napustio u listopadu iste godine, a pokopan je pokraj franjevačkog opservantskog samostana koji je djelovao u Iloku.¹⁵⁹

Predispozicije koje je Nikola Iločki, kao i njegovi preci, stvorio ponajprije u Iloku i Hlohovcu dovele su do stanja općeg prosperiteta tih dvaju gradova. Posredstvom Ivana Hunyadija, moćnoga saveznika Nikole Iločkoga, Nikola Iločki došao je u posjed privilegija tavernikalnih gradova kojima je pripadao i sam Budim. Slijedom takvih događaja i posjedovanjem takvih informacija i

¹⁵⁵ T. Fedeles, *Opsada Iloka 1494.*, str. 16.-17.

¹⁵⁶ Internet archive; Časopis građevinar: „Dvorci i perivoji: Dvorac i kurija u Iloku“, str. 8. <https://web.archive.org/web/20071213104406/http://www.casopis-gradjevinar.hr/dokumenti/200008/5.pdf> (Pristup ostvaren 6. kolovoza 2020.)

¹⁵⁷ T. Fedeles, *Opsada Iloka 1494.*, str. 9.-10.

¹⁵⁸ F. Šišić, *Povijest Hrvata: Pregled povijesti hrvatskog naroda 600.-1918.*, Marjan tisak, Split, 2004., str. 240.

¹⁵⁹ T. Fedeles, *Opsada Iloka 1494.*, str. 10.

dokumenata, iločki velikaš uspio je za svoj grad ishoditi manju zbirku povlastica i sloboda. Te povlastice i slobode bile su vrlo slične onima koje je imala i sama prijestolnica Ugarskog Kraljevstva, a one su se ogledale ponajprije u pravnoj naravi. Neki povjesničari koji se bave istraživanjima srednjovjekovnog i novovjekovnog Iloka navode kako se Iločki statut iz 1526. godine dijelom temelji i na povlasticama koje je Nikoli Iločkome i Iloku 1453. godine potvrdio kralj Ladislav V. Posmrtni iz loze Habsburgovaca.¹⁶⁰ Navedena prava i slobode odnosili su se također i na podgrađe iločke utvrde.¹⁶¹ Iste godine, Nikola Iločki, koji se često nazivao i Frištatskim, naglašavajući tako pripadnost posjeda Hlohovec svojoj obitelji, ishodio je od mladoga kralja Ugarske još jednu potvrdu, a ona se odnosila između ostaloga i na Hlohovec. Naime, Ladislav V. Posmrtni Nikoli Iločkome samo je potvrdio postojeće stanje, tj. pravo na posjede koje je stekao još prije 100 godina njegov pradjed Nikola Kont. Konkretno mu je potvrđeno pravo na utvrde Hlohovec i Tematín.¹⁶²

10.4. Uloga Nikole Iločkoga u dolasku Matijaša Korvina na ugarsko prijestolje

Petogodišnji kaos na političkoj sceni Ugarskog Kraljevstva koji su prouzročili brojni sukobi za prijestolje te brojne promjene strana vrlo važnih i moćnih pojedinaca, iziskivao je čak intervenciju pape. Tek je papa Pio II. (1458.-1464.) uspio dogovoriti mir u kraljevstvu¹⁶³ koje je bilo vojna brana sve agresivnijem Osmanskom Carstvu, koje je 1463. godine zavladao Bosnom.¹⁶⁴ Novi sukobi za prijestolje započeli su 1458. godine pretenzijom Matijaša Korvina (1458.-1490.) na budimski dvor, a završili su 1463. godine, formalno 1464. godine kada je Korvin svečano okrunjen.¹⁶⁵ Uvertira u takvo stanje bila su tri događaja sa smrtnim ishodom. Iako je bitka pod Beogradom u srpnju 1456. godine bila pobjedonosna za kršćanske snage predvođene Ivanom Hunyadijem, posljedice iste unijele su nemire strašnih razmjera u unutrašnju politiku Ugarskog Kraljevstva. U kolovozu iste godine, mjesec dana nakon bitke, preminuo je gubernator Ugarskog Kraljevstva Ivan Hunyadi. Njegov je stariji sin Ladislav za sebe priželjkivao sve očeve časti, ali iste je naslijedio Ulrik Celjski, član velikaške obitelji koja je bila prohabsburški orijentirana. Gnjev koji je Ladislav Hunyadi tada osjećao reflektirao se pogubljenjem Ulrika Celjskog u beogradskoj

¹⁶⁰ S. Andrić, *Novi prilozi istraživanju Iločkog „statuta“ i srednjovjekovnog Iloka*, str. 86.-89.

¹⁶¹ D. Jelaš, *Gradovi donjeg međuriječja Drave, Save i Dunava u srednjem vijeku*, str. 68.

¹⁶² M. Grofová, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 36.

¹⁶³ Tomorad, Mladen, *Europska politika Matijaša Korvina: Matijaševa vanjska politika prvih godina vladavine (1458–1464)*, Kroatologija : časopis za hrvatsku kulturu, Vol. 2 No. 1, 2011., str. 168.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=112142 (Pristup ostvaren 22. kolovoza 2020.)

¹⁶⁴ D. Salihović, *Nonnulla documenta pertinentia ad Nicolaum de Wylak, regem ultimum Regni Bosnae*, str. 403.

¹⁶⁵ M. Tomorad, *Europska politika Matijaša Korvina: Matijaševa vanjska politika prvih godina vladavine (1458–1464)*, str. 165.

tvrđavi u studenom iste godine. Tragičnost tog čina ogleda se i u činjenici da je Ulrik Celjski bio posljednji muški potomak te slavne velikaške obitelji. Samo nekoliko mjeseci poslije opisanog nemilog događaja glavu je izgubio i sam Ladislav Hunyadi. Naime u ožujku 1457. godine mladi ga je kralj, Ladislav V. Posmrtni, zbog nedjelja koje je učinio Ulriku Celjskom i njegovoj obitelji, dao pogubiti. Ista sudbina nije zadesila mlađeg sina Ivana Hunyadija koji je bio lišen slobode. Tako je budući dobri kralj Matijaš bio zatočen u Pragu po nalogu Habsburgovaca. Pitanje prijestolja nije dugo ostavljeno po strani jer je Ladislav V. Posmrtni preminuo u studenome 1457. godine. Budući da je on bio posljednji muški potomak Alberta Habsburškog, pitanje ugarskoga prijestolja unijelo je velike nemire u kraljevstvo.¹⁶⁶

Nikola Iločki dvogodišnje razdoblje od 1456. do 1458. godine doživljava vrlo prosperitetno. Prisutnost Svetog Ivana Kapistrana u Iloku napravila je od srijemskog grada svojevrсно svetište,¹⁶⁷ a Nikola Iločki postao je, kako je već prethodno u radu navedeno, ban Slavonije za 1457. godinu. Na tom je položaju naslijedio smaknutoga Ulrika Celjskog.¹⁶⁸ Kako bi bilo jednostavnije pozicionirati Nikolu Iločkoga u hijerarhiji moći Ugarskog Kraljevstva sredinom 15. stoljeća, važno je napomenuti da je i sam pretendirao na prijestolje. Podržavalo ga je uglavnom domaće visoko plemstvo, kao i tadašnjeg palatina Ladislava Gorjanskoga. Najmoćniji, pretendent na ugarsko prijestolje bio je njemački car habsburške loze, Fridrik III., donedavni skrbnik neposredno preminulog kralja. Ugarsko plemstvo inzistiralo je na domaćem kralju te je odbacivalo ideju još jednog Habsburgovca na prijestolju. Nikola Iločki takvim raspletom događaja nije uspio zadobiti većinu plemstva koje bi ga podržalo za kralja jer je niže plemstvo predvođeno Ivanom Vitezom od Sredne i Mihajlom Szilágyjem za kraja predlagalo Matijaša, mlađeg sina Ivana Hunyadija. Sljedeći potez ugarskog plemstva bio je sabor u Pešti na kojemu su u siječnju 1458. godine izabrali Matijaša Korvina za novog kralja. Kako se novoizabrani kralj u tom trenutku nalazio u zatočeništvu u Pragu, na saboru je izabran i gubernator. Tu čast dobio je sam ujak mladoga kralja, Mihajlo Szilágy. Češki upravitelj Juraj Podjebradski zatim je oslobodio Matijaša Korvina koji je prijestolje zatekao u kaosu. Plemstvo koje ga je izabralo potrudilo se podosta ograničiti moć kralja, što se Korvinu nikako nije svidjelo te je ušao u sukob s mnogim predstavnicima visokog plemstva. Uvidjevši da Matijaš Korvin neće biti marioneta, već da kani vladati suvereno, neki od najvažnijih dužnosnika Ugarskog Kraljevstva ponudili su ugarsko prijestolje njemačkome caru Fridriku III. Nikola Iločki našao se u društvu takve struje zajedno s Ladislavom Gorjanskim i Mihajlom Szilágyjem. Cijela situacija se dodatno zakomplicirala kada je sam Fridrik III. ponudu prihvatio u

¹⁶⁶ F. Šanjek, *Povijest Hrvata: Srednji vijek*, str. 348.

¹⁶⁷ S. Andrić, *Novi prilozi istraživanju Iločkog „statuta“ i srednjovjekovnog Iloka*, str. 114.

¹⁶⁸ „Iločki, Nikola“, Hrvatski biografski leksikon-Leksikografski zavod Miroslav Krleža

ožujku 1459. godine te se proglasio kraljem Ugarske. To je naime, učinio i legalno, ako se uzme u obzir da je posjedovao krunu Svetog Stjepana koju je odbio vratiti Vladislavu Jageloviću 15 godina ranije. O legitimnosti takvog poteza može se otvoriti šira rasprava.¹⁶⁹

Nikola Iločki u cijeloj toj situaciji postupao je na način na koji je postupao i u prethodnom dinastičkom sukobu. Njegova uloga bila je obilježena mijenjanjem strana, a iz svake je interakcije uspio izaći još jači. To se ogleda u njegovoj poziciji koju je zauzeo poslije 1464. godine kada je Matijaš Korvin uspio suvereno zauzeti ugarsko prijestolje. Iako Nikola Iločki najvećim dijelom nije podržavao Hunyadijevog sina, do kraja svojega života obnašao je mnoge visoke dužnosti. Još prije nego li je Nikola Iločki podržao Fridrika III. zajedno s ostalim predstavnicima visokog plemstva, sam je sudjelovao u nekoliko političkih obrata tijekom 1458. godine. Matijaš Korvin već se u ožujku 1458. godine vratio u Budim iz kojega je potjerao veoma nametljivog ujaka i gubernatora kraljevstva Mihajla Szilágyja koji se skrasio u Beogradu. Već spomenuta dvojica, Ladislav Gorjanski i Nikola Iločki, zajedno s Szilágyjem počeli su pripremati urotu protiv novoizabranoga kralja. Ladislav Gorjanski imao je poseban motiv, a to je bilo svrgavanje s palatinske časti od strane mladoga kralja. Na području tolonske županije tri spomenuta velikaša službeno su započeli urotu protiv prijestolja 26. srpnja te burne 1458. godine. Ubrzo nakon toga, kancelar kraljevstva i kraljeva desna ruka, Ivan Vitez od Sredne uspio je razotkriti urotu, a ubrzo nakon toga Ladislav Gorjanski ostao je jedini urotnik. Nikola Iločki uvidio je u tom trenutku da je Matijaš Korvin ipak prejak da bi mu se suprotstavio oslanjajući se na plemstvo koje je sklono mijenjanju strana kao i sam iločki velikaš. Vrlo je bitno napomenuti da se Nikola Iločki još ranije, u ožujku iste godine, kada je Matijaš Korvin vršio mnoge manevre vezane uz titule, časti i upravu Ugarskog Kraljevstva, okrenuo leđa mladome kralju. U takvoj situaciji brzo je reagirao tast Matijaša Korvina, novopečeni češki kralj Juraj Podjebradski koji je uspio izmiriti Nikolu Iločkoga i njegovoga kralja.¹⁷⁰ Važno je napomenuti da su takve dvije akcije Nikolu Iločkoga privremeno stajale svih časti i titula koje je obnašao u ime Ugarskog Kraljevstva. Iste mu je poslije pomirenja kralj Matijaš uredno vratio i ponovno priznao. Do vraćanja Nikole Iločkoga pod jurisdikciju ugarskoga kralja Matijaša došlo je prije 19. kolovoza 1458. godine jer je već tada u Zagrebu djelovao kao erdeljski vojvoda i slavonski ban.¹⁷¹

Novi val izdaja Korvina u kojima je Nikola Iločki imao vrlo važnu ulogu uslijedio je početkom 1459. godine. Upravo se ovdje radilo o već spomenutoj ponudi Fridriku III. Habsburškom od

¹⁶⁹ F. Šanjek, *Povijest Hrvata: Srednji vijek*, str. 349.-350.

¹⁷⁰ M. Tomorad, *Europska politika Matijaša Korvina: Matijaševa vanjska politika prvih godina vladavine (1458–1464)*, str. 171.-173.

¹⁷¹ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 19.

strane visokog plemstva da preuzme prijestolje Ugarskog Kraljevstva. Opasnost izdaje koju je Nikola Iločki ponovno počinio spram Matijaša Korvina bila je tolika da se iločki velikaš morao privremeno skloniti na dvor Fridrika III. Početak 1459. godine bio je doista buran za Nikolu Iločkoga, ali i za čitavo Ugarsko Kraljevstvo. Nikola Iločki najprije se, kako je već u radu spomenuto, opredijelio za Fridrika III. Habsburškog kao najrealniju opciju za novoga vladara. Već je 17. veljače 1459. godine s ostalim urotnicima na saboru u Segedinu proglasio Fridrika III. za kralja Ugarske, a njemački je car takvu čast prihvatio već 4. ožujka iste godine. Smatran je legitimnim nasljednikom ugarskog prijestolja ponajprije jer je bio u krvnom srodstvu s Ladislavom V. Posmrtnim, ali i zbog toga što je posjedovao krunu Svetog Stjepana kojom su se ranije krunili Arpadovići, Anžuvinci, Luksemburgovci i Habsburgovci. Mladi kralj Matijaš Korvin slutio je što mu se sprema pa je već 10. veljače 1459. godine počeo okupljati vojsku. Vojska mu je bila potrebna i za okršaj s Osmanlijama koje su se sve više približavale Panonskoj nizini, ali je s njom najprije kanio riješiti sporove koji su bili unutarpolitičke prirode.¹⁷² Nikola Iločki vrlo se vjerojatno morao povući iz Ugarskog Kraljevstva radi sukoba s Korvinom, a utočište je pronašao u odajama njegovog najozbiljnijeg protivnika. Prisutnost Nikole Iločkoga u Bečkom Novom Mjestu u ožujku 1459. godine urodila je snažnom vezom između Iločkih i Habsburgovaca. U to vrijeme, dok je Nikola Iločki bio gost Habsburgovaca, Fridrik III. dobio je sina Maksimilijana. Upravo je Nikoli Iločkome pripala čast da postane krsni kum budućem njemačkom caru.¹⁷³ Neki izvori, poput onih kojima se služio Mladen Tomorad pri stvaranju svoga rada, a koji se pobliže bavi prvim godinama vladavine Matijaša Korvina, kao datum krštenja Maksimilijana Habsburškog spominju 22. ožujka 1459. godine. Diplomatski sukob već je tijekom travnja iste godine prerastao u vojni, a Nikola Iločki na čelu njemačkih postrojbi, koje su brojale oko 2000 vojnika, sačekao je u Štajerskoj Korvinove pristalice predvođene Šimunom Nagyom. Na Štajersku je krenulo čak 3000 vojnika. U bitci kod Körmenda na rijeci Rabi, 7. travnja, Korvinove snage bile su razbijene. Ipak, vojska koju je predvodio Nikola Iločki pretrpjela je veliku štetu, stoga nije mogla dalje napredovati. Matijaš Korvin 24. travnja ponovno je Nikoli Iločkome oduzeo sve titule i časti, ali njihov se odnos naglo popravio tog istog proljeća. Posredstvom pape Pia II. te njegovoga legata Ivana Carvajala, u koje se uzdao Fridrik III., Matijaš Korvin uspio je sačuvati vlast u Ugarskoj. Naime, sam je papa naložio svim Korvinovim protivnicima da odmah prestanu sa svojim protukorvinovskim djelovanjem priprjetivši im crkvenim mjerama i kaznama. Uz sve to, njemački je car slabo ili nikako

¹⁷² M. Tomorad, *Europska politika Matijaša Korvina: Matijaševa vanjska politika prvih godina vladavine (1458–1464)*, str. 175.

¹⁷³ Z. Horvat, *Analiza srednjovjekovne faze gradnje dvorca Odescalchi, nekadašnjeg palasa Nikole Iločkog, kralja Bosne*, str. 197.

subvencionirao sanaciju šteta kod velikaša koji su se borili za njega protiv Matijaša Korvina. Takva situacija navela je mnoge velikaše da se pokaju i priznaju Korvina kao legalnog i legitimnog kralja Ugarske, a Nikola Iločki ponovno je perfidno promijenio stranu i izmirio se sa sinom Ivana Hunyadija.¹⁷⁴

Unatoč konstantnim iskazivanjem nezadovoljstva spram Korvina od strane Nikole Iločkoga te učestalim izdajama na istoj interakcijskoj relaciji, mladi je kralj Nikoli Iločkome udijelio novi posjed 1459. godine. Velika je vjerojatnost da se to dogodilo poslije travnja iste godine iz razloga što je Nikola Iločki još u travnju podržavao Fridrika III. Habsburškog za kralja Ugarske. Smrću srpskoga despota Đurađa Brankovića, Mitrovica je dospjela u vladareve ruke. Učestale provale i pljačke toga srijemskoga grada uslijed osmanskih provala natjerale su Matijaša Korvina da grad povjeri nekome tko će moći održavati stabilnost u tom dijelu zemlje. Nikola Iločki svakako se nametao kao logičan izbor jer se u neposrednoj blizini Mitrovice nalazi Ilok, centar moći velikaške obitelji Iločki. Iako je Nikola Iločki naslijedio obnovljene zidine čiju je rekonstrukciju dao načiniti kralj Matijaš Korvin, Mitrovica je već 1462. godine doživjela nova pustošenja. Unatoč svim kasnijim razmiricama između Korvina i Nikole Iločkoga, Mitrovica je gotovo do smrti Nikole Iločkoga ostala pod jurisdikcijom tog plemenitaškog magnata. Tek od 1476. do 1478. godine Mitrovicom upravlja Andrija Bot, da bi ponovo pred kraj 15. stoljeća Mitrovicom upravljali članovi obitelji Iločki.¹⁷⁵

Niti osmanska opasnost, niti načelno povjerenje koje je Matijaš Korvin pokazivao spram Nikole Iločkoga nisu bili dovoljni da iločki magnat ponovno ne napusti Matijaša Korvina u borbi za prijestolje. Borba za ugarsko prijestolje dobila je nekoliko novih aktera tijekom 1461. godine. Naime, sam tast Matijaša Korvina, Juraj Podjebradski (Matijaš Korvin oženio je njegovu kći Katarinu iste godine) počeo je raditi u korist Fridrika III. kako bi izbacio Korvina iz utrke za prijestolje jer je budimsko prijestolje namjeravao osigurati svom sinu, kraljeviću Henriku Podjebradskom. Još jedna obiteljska veza koju su Podjebradski uspjeli uspostaviti Nikolu Iločkoga ponovno je navela da izda Matijaša Korvina te da u borbi za prijestolje podrži Henrika Podjebradskog. Razlog takvog poteza leži u činjenici da se kći Nikole Iločkoga, Jeronima, udala upravo za češkog kraljevića. Ipak, sudeći po navodima literature, nakana Matijaša Korvina da se izmiri s plemstvom Ugarske, Slavonije i Češke sterilizirala je pretendiranje Podjebradskih na budimsko prijestolje. Papa Pio II. odlučio je okončati sukob između Fridrika III. i Matijaša Korvina te je posredstvom svojih legata tijekom 1462. i 1463. godine uspio izvojevati mir raznim

¹⁷⁴ M. Tomorad, *Europska politika Matijaša Korvina: Matijaševa vanjska politika prvih godina vladavine (1458–1464)*, str. 176.

¹⁷⁵ D. Jelaš, *Gradovi donjeg međuriječja Drave, Save i Dunava u srednjem vijeku*, str. 93.

ugovorima i sporazumima. Tijekom srpnja 1463. godine došlo je do konačnog mira između austrijske i ugarske strane, a svi uvjeti mira te primopredaja krune Svetog Stjepana dogovoreni su i izvršeni tijekom srpnja te godine. Obje su strane u nekoliko dana uspjele ratificirati sporazum koji je pred njih postavio papinski legat Jeronim Lando. Kada je Nikola Iločki u pitanju, svoj je potpis na ratifikaciju stavio kao jedan od predstavnika pristaša habsburške strane. Unatoč takvom činu, sljedećih gotovo 15 godina djelovao je u službi kralja kojega nije želio vidjeti na ugarskom prijestolju.¹⁷⁶

10.5. Djelovanje Nikole Iločkoga u Slavoniji i Bosni tijekom druge polovice 15. stoljeća

10.5.1. Obiteljska situacija Iločkih i Ilok za vrijeme kraljevanja Matijaša Korvina

Iako je bilo destrukcije na području Ugarskog Kraljevstva krajem 1450-ih i početkom 1460-ih godina, Nikola Iločki usprkos tomu što je bio u velikoj mjeri prisutan i upleten u većinu sukoba, uspio je prosperirati kako na obiteljskom, tako i na gospodarskom i političkom planu. Za života, Nikola Iločki dva puta se ženio, a imao je osmero djece – četiri sina i četiri kćeri. Upravo u razdoblju borbi za prijestolje Nikoli Iločkom preminula je prva supruga Margareta Rozgonyi s kojom je Nikola Iločki imao dva sina, ali su oba preminula u dječjačkoj dobi. Jedinog sina koji je nadživio Nikolu Iločkoga, rodila je njegova druga supruga, Doroteja Széchy.¹⁷⁷ Navodi literature razlikuju se kada je u pitanju godina rođenja Lovre Iločkoga. Zorislav Horvat u svojem radu pod nazivom *Analiza srednjovjekovne faze gradnje dvorca Odescalchi, nekadašnjeg palasa Nikole Iločkog, kralja Bosne* navodi da je Lovro Iločki rođen 1459. godine,¹⁷⁸ dok Fedeles Tamás u svojem već spomenutom radu *Opsada Iloka 1494.* navodi da je Lovor Iločki rođen oko 1460. godine, ne precizirajući tako točno vrijeme rođenja.¹⁷⁹ Budući da Ive Mažuran u svojoj knjizi *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, uređeni dvor, trgovište i grad* piše kako je prva supruga Nikole Iločkoga preminula 1461. godine, može se pretpostaviti da je Lovro Iločki rođen tijekom ili poslije 1461. godine.¹⁸⁰

Vrlo važna zadaća koju je Nikola Iločki postavio pred sebe tijekom 1460-ih godina bila je kanonizacija Svetog Ivana Kapistrana. Posmrtni ostaci tog franjevačkog križara i inkvizitora

¹⁷⁶ M. Tomorad, *Europska politika Matijaša Korvina: Matijaševa vanjska politika prvih godina vladavine (1458–1464)*, str. 178.-180.

¹⁷⁷ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 23.

¹⁷⁸ Z. Horvat, *Analiza srednjovjekovne faze gradnje dvorca Odescalchi, nekadašnjeg palasa Nikole Iločkog, kralja Bosne*, str. 197.

¹⁷⁹ T. Fedeles, *Opsada Iloka 1494.*, str. 12.

¹⁸⁰ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 23.

počivali su u Iloku, a Nikola Iločki sasvim je sigurno vidio veliku korist same kanonizacije. Pokušaj apela za kanonizaciju 1460. godine nije urodio plodom,¹⁸¹ ali Nikola Iločki nastavio je pripremati sakralno zdanje Iloka koje bi služilo hodočasničkoj svrsi. Poslije nadogradnje crkve u kojoj su počivali ostaci Svetog Ivana Kapistrana, isti su 1468. godine premješteni u novoizgrađeno svetište.¹⁸²

Suvremeni grad Ilok nadaleko je poznat po vinima i vinogradarstvu, a povijesni izvori upućuju na to da se s praksom proizvodnje vina počelo upravo za života Nikole Iločkoga. Ono se spominje u zbirci o Svetom Ivanu Kapistranu koja je datirana u 1460. godinu.¹⁸³

10.5.2. Nikola Iločki-kralj Bosne

Veza Nikole Iločkoga s Bosnom počinje kada on postaje knez od Teočaka.¹⁸⁴ Nakon učvršćivanja položaja Matijaša Korvina na ugarskom prijestolju, Nikola Iločki svoj je utjecaj u velikoj mjeri uspostavio u Bosni, odnosno u onom djelu Bosne koji je bio oslobođen osmanske vlasti te u onom djelu koji se formalno smatrao barem interesnom zonom Ugarskog Kraljevstva. Nikoli Iločkome naslov kneza od Teočaka ponovno je potvrđen 1465. godine,¹⁸⁵ a dvije godine prije toga zajedno s kraljem Matijašom Korvinom, kojega je napokon priznao za svoga kralja, Iločki je magnat vodio pohod na Bosnu. U tom pohodu, Korvinove su snage uspjele prodrijeti do grada na rijeci Plivi, Jajca, te isti osvojiti i staviti pod ugarsku upravu na Božić 1363. godine. Nikola Iločki tada se u velikoj mjeri uključio u protuosmanski pohod jer su osmanske akindžije sve više ugrožavale teritorij nad kojim je Nikola Iločki imao vlast, Slavoniju i Mačvu.¹⁸⁶ Upravo je osmanski sultan Mehmed II. Osvajač posredno pomirio Nikolu Iločkoga i Matijaša Korvina u onom trenutku kada je Bosna bila osvojena od strane osmanskih vojnika. Da bi lakše branili granice Ugarskog Kraljevstva, Iločki i Korvin morali su početi djelovati zajedno.¹⁸⁷

Iako pomireni, odnos kralja Matijaša Korvina i Nikole Iločkoga prelamao se i mijenjao pozitivne i negativne pravce. Kada je Korvin 29. ožujka 1464. godine konačno bio okrunjen za kralja zemalja krune Svetog Stjepana, istom krunom koja je napokon bila vraćena u posjed ugarskih kraljeva, a kojom su se krunili Arpadovići i Anžuvinci, krenula je čvrsta centralizacija

¹⁸¹ „Iločki, Nikola“, Hrvatski biografski leksikon-Leksikografski zavod Miroslav Krleža

¹⁸² T. Fedeles, *Opsada Iloka 1494.*, str. 10.

¹⁸³ S. Andrić, *Novi prilozi istraživanju Iločkog „statuta“ i srednjovjekovnog Iloka*, str. 114.-115.

¹⁸⁴ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 18.

¹⁸⁵ D. Salihović, *Nonnulla documenta pertinentia ad Nicolaum de Wylak, regem ultimum Regni Bosnae*, str. 404.

¹⁸⁶ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 19.

¹⁸⁷ Z. Horvat, *Analiza srednjovjekovne faze gradnje dvorca Odescalchi, nekadašnjeg palasa Nikole Iločkog, kralja Bosne*, str. 197.

države.¹⁸⁸ Nikola Iločki već je sljedeće godine izgubio titulu erdeljskog ili kako se još nazivao, transilvanskog vojvode.¹⁸⁹

Centralizacija kraljevstva i obrana južnih granica uključivale su i veću prisutnost Ugarskog Kraljevstva u Bosni. Budući da je Nikola Iločki poslije izumrća Talovaca, Celjskih i Gorjanskih uz Frankapane postao najznačajniji velikaš s isto tako značajnim posjedima na jugu kraljevstva, kralj Matijaš Korvin iskoristio je pomirbu s Iločkima i njegovu moć kako bi se Ugarsko Kraljevstvo umiješalo u politiku i obranu Bosne. Na saboru u Budimu, 10. studenoga 1471. godine, kralj je imenovao Nikolu Iločkoga kraljem Bosne.¹⁹⁰ Kako bi Nikola Iločki ne samo nominalno, nego i *de facto* oživio instituciju i dostojanstvo kralja Bosne, kralj Ugarske ga je odmah imenovao slavonskim i hrvatskim banom kao i vranskim priorom. Nikola Iločki tada je dobio na upravu sve dijelove Ugarskog Kraljevstva koji su imali granicu s Bosnom, kako bi mogao lakše upravljati zemljom čijim se kraljem nazivao.¹⁹¹ Kraljeva imenovanja postala su i službena u svibnju 1472. godine kada je Nikola Iločki konačno i okrunjen za kralja Bosne.¹⁹² Tako je Ilok postao još jedan srednjovjekovni kraljevski grad na području hrvatskih zemalja.¹⁹³

Da je Nikola Iločki uistinu djelovao kao kralj Bosne i da je njegov značaj uistinu bio na razini jednoga kralja ukazuje nam navod da je Nikola Iločki kao kralj Bosne kovao vlastiti novac.¹⁹⁴ Nije poznat gdje se nalazila sama kovnica novca, no velika je vjerojatnost da je bila smještena upravo u Iloku, najvećem i najznačajnijem posjedu Nikole Iločkoga. Kada je sam novac u pitanju, nalazi svjedoče o tome da je bio nekvalitetan te da se nije odlikovao vrsnim izgledom. U razdoblju od pet godina, točnije od 1472. godine kada se počelo s kovanjem novca, do 1477. godine, kovano je pet različitih vrsta srebrnih denara pod pokroviteljstvom Nikole Iločkoga.¹⁹⁵

10.6. Nikola Iločki u posljednjim godinama života

Posljednje tri godine života Nikole Iločkoga bile su obilježene dvama pohodima, jednim mirnim, a jednim ratnim. U proljeće je 1475. godine Nikola Iločki s pratnjom koja se sastojala i

¹⁸⁸ M. Tomorad, *Europska politika Matijaša Korvina: Matijaševa vanjska politika prvih godina vladavine (1458–1464)*, str. 185.

¹⁸⁹ T. Fedeles, *Opsada Iloka 1494.*, str. 8.

¹⁹⁰ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 23.

¹⁹¹ F. Šišić, *Povijest Hrvata: Pregled povijesti hrvatskog naroda 600.-1918.*, str. 242.

¹⁹² T. Fedeles, *Opsada Iloka 1494.*, str. 8.

¹⁹³ Z. Horvat, *Analiza srednjovjekovne faze gradnje dvorca Odescalchi, nekadašnjeg palasa Nikole Iločkog, kralja Bosne*, str. 197.

¹⁹⁴ D. Jelaš, *Gradovi donjeg međuriječja Drave, Save i Dunava u srednjem vijeku*, str. 67.

¹⁹⁵ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 23.

od članova obitelji Iločki, krenuo putem Rima. Ondje su svi zajedno sudjelovali u svečanom obilježavanju općeg oprosta grijeha, a Nikola Iločki uspio je i neposredno razgovarati s tadašnjim papom Sikstom IV. (1471.-1484.) o protuosmanskim nakanama.¹⁹⁶ Dva su važna ishoda koja su nastala iz navedenog hodočašća, a treba ih spomenuti. Prvi jest renovacija palasa u Iloku do koje je došlo jer su se renesansne zgrade diljem Italije itekako dopale Nikoli Iločkome. Neki javni bilježnik iz Ferrare navodi kako je Nikola Iločki uslijed očaranja vrtovima i novim stilom gradnje u Ferrari, odmah zaposlio tri stručnjaka u Italiji. Također navodi, se kako je u jesen iste godine Nikola Iločki u Ferraru poslao svoje ljude koji su kupili materijal. Taj je materijal vrlo vjerojatno služio za obnovu i izgradnju iločkog palasa jer su mnoga arheološka istraživanja posvjedočila da se Ilok modernizirao upravo u drugoj polovici 15. stoljeća.¹⁹⁷ O čemu su papa Siksto IV. i Nikola Iločki točno razgovarali u proljeće 1475. godine ne govori niti jedna literatura koja je obrađena prilikom izrade ovoga rada, ali se navode protuosmanske aktivnosti. Jedna takva je poduzeta baš sljedeće godine, točnije 1476. zajedno s kraljem čitave Ugarske, Nikola Iločki predvodio je pohod na Šabac koji je netom bio vraćen u kršćanske ruke.¹⁹⁸

Najmoćniji i najugledniji pojedinac velikaške obitelji Iločki, Nikola Iločki, bio je svjestan vlastitoga kraja i iščekivao je svoju smrt tijekom 1470-ih godina. To se može zaključiti iz čina sastavljanja oporuke 1471. godine,¹⁹⁹ ali i iz prethodno opisanog hodočašća u Rim kojim je Nikola Iločki za sebe izmolio opći oprost za grijeha. U prvoj polovici 1477. godine Nikolu Iločkoga zadesila je smrt u vrijeme kada je boravio u Iloku. Iako je obiteljska praksa, čak sve do Nikolinog oca Ladislava Iločkoga, bila da se članovi obitelji Iločki sahranjuju u blizini Palote (na zapadu Ugarske), točnije u pavlinskom samostanu u Csatki, Nikola Iločki sahranjen je u samom Iloku, svom najvećem posjedu i svojevrсноj kraljevskoj prijestolnici. Taj najveći magnat koji je boravio u Iloku, sahranjen je u franjevačkoj crkvi toga grada.²⁰⁰

Nikola Iločki imao je osmero djece, četiri kćeri i četiri sina,²⁰¹ ali nisu ga svi uspjeli nadživjeti. Od muških potomaka, samo ga je sin Lovro uspio nadživjeti, a upravo je on naslijedio sva očeva dobra. Nikolu su nadživjele i tri kćeri, Katarina, Eufrozina i Uršula.²⁰² S obzirom na to da je Lovro Iločki u vrijeme smrti njegovog oca bio suviše mlad i neiskusn da bi mogao čvrsto vladati posjedima koje je naslijedio, Nikola je Iločki u oporuci naveo kako će se do trenutka kada Lovro postane sposoban vladati o obiteljskim posjedima brinuti kaštelani utvrda koji su tako postali

¹⁹⁶ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 23.

¹⁹⁷ T. Fedeles, *Opsada Iloka 1494.*, str. 11.

¹⁹⁸ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 23.

¹⁹⁹ M. Radić, *Prilozi rasyjetljavanju heraldičke ostavštine iločkih knezova 15. i 16. stoljeća*, str. 153.

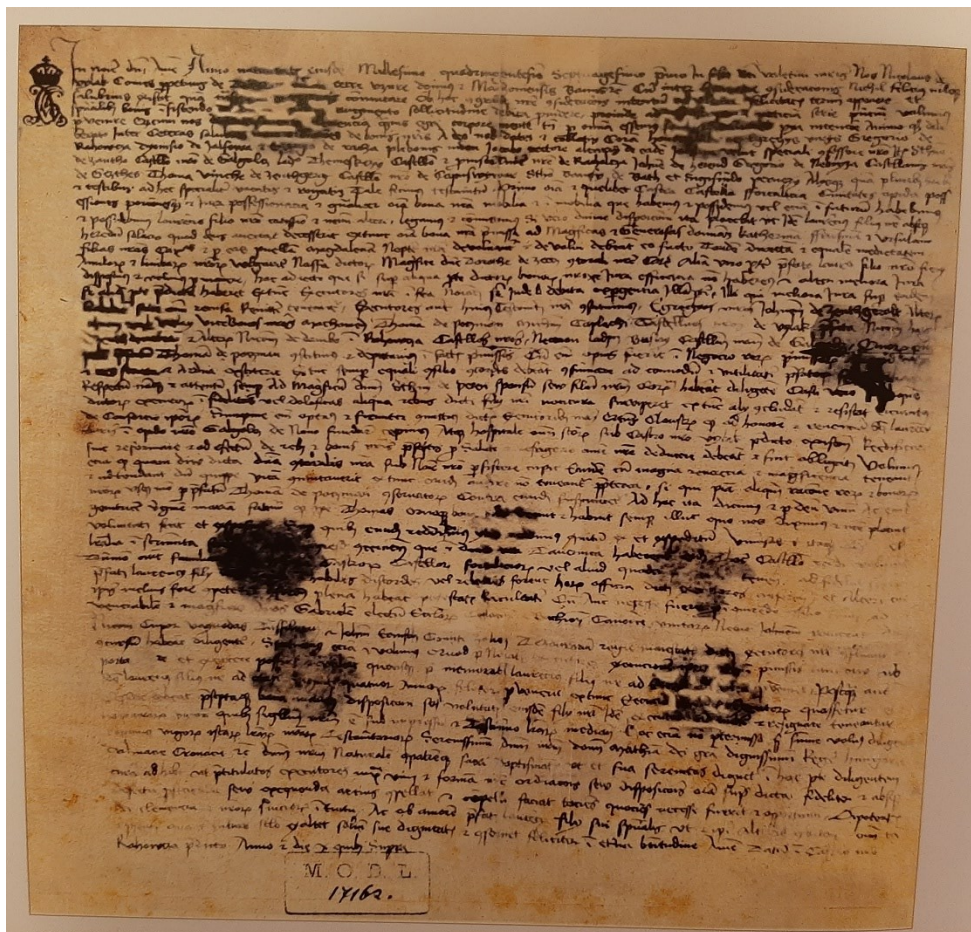
²⁰⁰ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 23.

²⁰¹ Rodoslov obitelji Iločki: *Újlaki family*

²⁰² Z. Bojčić; M. Radić, *Srednjovjekovni grad Ružica*, str. 14.

vremenski ograničeni izvršitelji navedenih dužnosti.²⁰³ Smrt Nikole Iločkoga dovela je do prekida kontinuiranog prosperiteta obitelji Iločki koji je trajao sve od smrti Nikole Konta, pradjeda Nikole Iločkoga. Kada je preminuo Nikola Kont, do tada apsolutni predstavnik svojega roda, došlo je do pada moći obiteljskih vođa, ali svaki sljedeći je postao jači od onog prethodnog. Sve je to dovelo do moći koja je doživjela konsolidaciju u osobi Nikole Iločkoga.

Prilog 4: Prikaz prijepisa oporuke Nikole Iločkog koja je napisana 14. veljačke 1471. godine u Orahovici.²⁰⁴

²⁰³ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 23.

²⁰⁴ Isto, 20.

11. Lovro Iločki

11.1. Počeci samostalnog upravljanja očevom ostavštinom

Jedini sin Nikole Iločkoga koji je uspio odrasti i nadživjeti vlastitoga oca bio je Lovro Iločki. Lovro Iločki rođen je oko 1460. godine.²⁰⁵ Majka mu je Bila Doroteja Széchy, druga supruga Nikole Iločkoga.²⁰⁶

Iako je Nikola Iločki tijekom pisanja oporuke procijenio da njegov sin Lovro još nije sposoban preuzeti sve odgovornosti koje je on za života vezao uz sebe i uz ime obitelji Iločki, Lovro je Iločki itekako bio aktivan član visokog ugarskog plemićkog društva još za očeva života. Mladi iločki nasljednik sudjelovao je u pohodima kralja Matijaša Korvina na Šlesku tijekom 1473. i 1474. godine. Budući da su ugarske snage pobjedonosno proslavile šleski trijumf na večeri u Vroclavu na kojoj je bio prisutan i Lovro Iločki, kralj Matijaš podijelio je nekoliko odlikovanja i titula sudionicima. Sam Lovro Iločki na toj je večeri proglašen glavnim stolnikom kraljevskog dvora. Lovro Iločki kontinuirano se nalazio u okruženju kralja Matijaša Korvina spram kojega je razvio visoku dozu vjernosti što je bilo apsolutno kontradiktorno politici i djelovanju njegovoga oca Nikole Iločkoga. Tako je Lovro Iločki nastavio graditi dobre odnose s ugarskim kraljem kada je 1476. godine bio prisutan na njegovom vjenčanju s Beatricom Aragonskom. Sljedeće, 1477. godine, Lovro Iločki predvodio je vlastitu postrojbu u austrijskom ratu.²⁰⁷

Smrt Nikole Iločkoga 1477. godine iskristalizirala je mnogo te je pokazala koliko je on uistinu bio moćan magnat. Kralj Matijaš Korvin odmah je po smrti svog nekadašnjeg protivnika, a kasnije saveznika i kralja Bosne, nastojao raspodijeliti dužnosti i titule koje je obnašao. Neke od titula uspio je naslijediti Lovro Iločki, neke je kralj prepustio Lovri uz određene hijerarhijske promjene u svezi s tim titulama, a neke je pak dodijelio velikašima koji nisu imali veze s obitelji Iločki. Primjerice, literatura navodi kako je do 1477. godine Nikola Iločki bio mačvanski ban, ali da istu dužnost 1477. godine obnaša njegov sin Lovro Iločki. Tu se vjerojatno radi o nasljeđivanju banske titule.²⁰⁸ Kada je u pitanju bila titula kralja Bosne, Lovro Iločki ju nije naslijedio od oca u onom hijerarhijskom stupnju kakav je on bio prije 1477. godine. Naime, kralj Matijaš Korvin dopustio je Lovri Iločkome upravljati dijelovima Ugarskog Kraljevstva južno od rijeke Save, ali Lovro je u tom svojstvu nosio titulu hercega Bosne, a ne kralja Bosne.²⁰⁹ Neke titule i časti kralj je dodijelio

²⁰⁵ T. Fedeles, *Opsada Iloka 1494.*, str. 12.

²⁰⁶ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 23.

²⁰⁷ T. Fedeles, *Opsada Iloka 1494.*, str. 12.

²⁰⁸ Z. Bojčić; M. Radić, *Srednjovjekovni grad Ružica*, str. 14.

²⁰⁹ D. Jelaš, *Gradovi donjeg međuriječja Drave, Save i Dunava u srednjem vijeku*, str. 67.

nekim drugim velikašima, primjerice vranski prior poslije smrti Nikole Iločkoga nije postao njegov sin i nasljednik, već ugarski magnat Szentgyörgy Bartolomej. Gubitak takve titule nije bio samo nominalan jer je vranski prior bio upravitelj svih kraljevskih posjeda na području Vranskog priorata.²¹⁰

Obitelj Iločki svoje posjede nije gubila samo nakon smrti Nikole Iločkoga. Lovro Iločki nastavio je vladati velikom većinom obiteljskih posjeda, a uspio je čak osigurati i neke nove. Sukob seljaka i pavlina u Bukovici (danas Špišić Bukovica) 1479. godine u kojemu je pravdu dijelio kaštelan Orahovice, dokaz je da je obitelj Iločki imala upravu i nad nekim mjestima virovitičkoga područja.²¹¹ Godine 1481., smrću Joba Gorjanskoga, posljednjeg muškog potomka velikaškog roda Gorjanski, Lovro Iločki naslijedio je sva njegova dobra i sve njegove posjede. Veza između Joba Gorjanskog i Lovre Iločkoga bila je Lovrina sestra Eufrozina koja se udala za Joba. Tako je Lovro Iločki stekao nasljedno pravo nad nekadašnjim posjedima Gorjanskih.²¹² Našice su bile jedan od značajnijih posjeda palatinske loze obitelji Gorjanski, a Eufrozina je njima vladala poslije smrti svojega supruga. U previranjima za prijestolje između Vladislava II. Jagelovića i Ivaniša Korvina, Našice su bile jedan od posjeda oko kojih su se sporili, što znači da je Eufrozina vrlo vjerojatno izgubila upravu nad Našicama. Pred kraj 15. stoljeća Lovro Iločki osobno je postao posjednikom Našica kojima je upravljao sve do vlastite smrti.²¹³ Lovro Iločki od Joba Gorjanskog nije naslijedio samo Našice, već je naslijedio i najvažniji posjed obitelji Gorjanski, po kojemu su i dobili ime, Goru. Ipak, Iločki Goru nije dobio izravno od Gorjanskih, već je pravo na nju stekao prije 1494. godine jer ju je kralj Vladislav II. Jagelović (1490.-1516.) osvojio u pohodu upravo protiv Lovre Iločkoga.²¹⁴

11.2. Lovro Iločki između Korvina i Jagelovića

Nakon Šleskih je pohoda potrebno bilo uspostaviti mir između ugarskih i poljskih kraljevskih obitelji. Svoj obol tom činu dao je i Lovro Iločki, a neki podaci vezani uz to ukazuju na to koliko je bio cijenjen. Sam Lovro Iločki organizirao je susret Matijaša Korvina i Vladislava II. Jagelovića u gradu Olomucu, a pri potpisivanju mira Lovro se potpisao odmah uz Ivana Zapolju. Drugi čin

²¹⁰ D. Salihović, *Nonnulla documenta pertinentia ad Nicolaum de Wylak, regem ultimum Regni Bosnae*, str. 412.-413.

²¹¹ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 24.

²¹² Z. Bojčić; M. Radić, *Srednjovjekovni grad Ružica*, str. 14.

²¹³ D. Jelaš, *Gradovi donjeg međuriječja Drave, Save i Dunava u srednjem vijeku*, str. 45.

²¹⁴ Regan, Krešimir, Gorjani – srednjovjekovno sjelo plemićke obitelji Gorjanski, *Scrinia Slavonica : Godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest*, Vol. 6 No. 1, 2006., str. 143. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=11210 (Pristup ostvaren 22. kolovoza 2020.)

koji svjedoči o tome u kojim se krugovima Lovro Iločki nalazio datiran je u 1485. godinu kada poslije opsade Beča Lovro u taj grad ulazi kao član počasne kraljevske pratnje. Takvi i slični događaji bili su povod i potvrda vjernosti mladog iločkog magnata Hunyadyjevim potomcima. Iločki se čak 1489. godine zakleo na vjernost potomcima Matijaša Korvina, tj. dao je obećanje da će poslije smrti Matijaša Korvina za novoga kralja podržati njegovog nezakonitog sina Ivaniša.²¹⁵ Nakon smrti kralja Matijaša Korvina 6. travnja 1490. godine²¹⁶ kada je iznenada umro u Beču,²¹⁷ Ugarsko Kraljevstvo treći je put u 15. stoljeću zadesila kriza u obliku borbe za prijestolje. Matijaš Korvin se za života čak tri puta uspio oženiti, ali s niti jednom suprugom nije imao sina. Jedini muški, ali nezakoniti, nasljednik Korvinovih dobara bio je njegov dugo nepriznati sin Ivaniš koji se rodio 1473. godine u Vroclavu. Uvidjevši pred kraj života da neće imati zakonitog muškog nasljednika, Matijaš je Ivanišu ustupio ime Korvin kako bi eventualni proces nasljeđivanja bio što legalniji i legitimniji.²¹⁸ Budući da je i poljski kralj Vladislav II. Jagelović polagao pravo na krunu Svetog Stjepana, došlo je do razdora među velikašima i plemićima Ugarskog Kraljevstva. Gotovo svi plemenitaši Hrvatske i Slavonije stali su uz Ivaniša Korvina, a Lovro Iločki bio je jedan od glavnih pobornika korvinovske struje.²¹⁹ Situacija se zakomplicirala u onom trenutku kada se u borbu za prijestolje uključio i njemački car, a austrijski kralj Maksimilijan I. Habsburški koji se pozivao na ugovor između njegovoga oca Fridrika III. i Matijaša Korvina iz 1463. godine.²²⁰

Ivaniš Korvin bio je eliminiran iz borbe za prijestolje svojega oca nakon poraza njegovih snaga u bitci kod Szabatona²²¹ 4. srpnja 1490. godine. Nakon toga, po Korvinove pristanike nemilog događaja, Ivaniš Korvin morao se zadovoljiti nasljednom banskom čašću u Slavoniji, Hrvatskoj i Dalmaciji. Nadao se postati i kraljem Bosne, ali to se nikada nije dogodilo.²²²

11.3. Sukob Lovre Iločkoga i Vladislava II. Jagelovića

Lovro Iločki se poslije Korvinovog sloma kod Szabatona opredijelio za podržavanje Maksimilijana Habsburškog kada je u pitanju bilo budimsko prijestolje. Animositet koji je spram Vladislava II. Jagelovića izražavao Lovro Iločki ogledao se u nekoliko gesti prilikom učvršćivanja tog poljskog vladara na ugarskom prijestolju. Iako je bio pozvan, Lovro Iločki nije se odazvao na

²¹⁵ T. Fedeles, *Opsada Iloka 1494.*, str. 13.

²¹⁶ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 24.

²¹⁷ M. Tomorad, *Europska politika Matijaša Korvina: Matijaševe vanjska politika prvih godina vladavine (1458–1464)*, str. 165.

²¹⁸ F. Šišić, *Povijest Hrvata: Pregled povijesti hrvatskog naroda 600.-1918.*, str. 245.

²¹⁹ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 24.

²²⁰ F. Šišić, *Povijest Hrvata: Pregled povijesti hrvatskog naroda 600.-1918.*, str. 245.

²²¹ Nekadašnje selo u pustari u srednjovjekovnoj Tolonskoj županiji, Ugarska

²²² F. Šišić, *Povijest Hrvata: Pregled povijesti hrvatskog naroda 600.-1918.*, str. 246.

svečanu krunidbu Vladislava II. Jagelovića za kralja Ugarskog Kraljevstva koja se održala 17. srpnja 1490. godine.²²³ Iločki magnat kralju nije ustupio svoje ljude pri osvajanju Stolnog Biograda 1491. godine, a također se nije pojavio niti na sastanku braće Jagelović i njihovih pristaša 1493. godine u Levoči.²²⁴ Opisani potezi Lovre Iločkoga apsolutno idu u prilog tezi da je iločki magnat otvoreno podržavao Maksimilijana Habsburškog za kralja Ugarskog Kraljevstva čak i poslije mira u Požunu 1491.,²²⁵ kojim je dogovoreno da će do kraja života kraljevati Vladislav II. Jagelović, a da će njega naslijediti netko iz habsburške loze.²²⁶

Lovro Iločki potpuno se odmetnuo od kralja i njegove vlasti u zadnjem desetljeću 15. stoljeća. Iločki magnat počeo je surađivati s Osmanlijama, točnije s konjanicima koje je propuštao preko svojih posjeda u Slavoniju, a oni zauzvrat nisu pljačkali posjede Iločkih. Lovro je u razgovorima javno znao nazivati kralja pogrđnim nazivima, a takav je čin bio odraz Lovrinog poštovanja spram kralja. Sa svojim je saveznicima Lovro Iločki na silu pokušavao povećati svoje posjede sa sjeverne strane Drave i u Srijemu, što ga je dovelo u sukob s mnogim sitnim plemenitašima, ali i sa samim srpskim despotom Đurađom Brankovićem. Kulminacija odnosa dogodila se 1494. godine kada su Lovrini ljudi ubili jednog, a pretukli dva kraljeva poreznika. Na takva nedjela kralj je reagirao još strašnijim te pokrenuo rat protiv sina Nikole Iločkoga. Toma Bakač, biskup u Egeru savjetovao je kralju da otvori pregovore i sasluša Lovru Iločkoga koji je imao mnogo pomagača, a uzeo je i u obzir pri savjetovanju kralja i činjenicu da su Lovro Iločki i palatin Stjepan Zapolja imali saveznički odnos. Crkveni velikodostojnici koji su neizravno pretrpjeli štetu radi Lovrinih nedjela vršili su pritisak na kralja Vladislava II. Jagelovića da kazni Iločkoga. Kralj je naposljetku poslušao kaločkog nadbiskupa Petra Varadyja i pečuškog biskupa Žigmunda Ernusta te je poduzeo vojnu akciju protiv Lovre Iločkoga. Kralju su na raspolaganju bili velikaši Bartol Dragffy, Nikola Banić i Petar Gereb te su simultano napadali nekoliko posjeda Lovre Iločkoga diljem Ugarskog Kraljevstva. Lovro Iločki doznao je što mu kralj sprema pa je počeo ojačavati iločke zidine, kao i zidine ostalih posjeda te je suprugu Katarinu Pongrac i novorođenoga sina zajedno s obiteljskim blagom premjestio u Güssing, jedan od svojih posjeda u Austriji.²²⁷ Sam Lovro Iločki, nakon što je osigurao zaštitu obitelji i obiteljske riznice, vratio se u Slavoniju te se smjestio u Orahovici čije je zidine dao pojačati, a sam grad opskrbio hranom i oružjem.²²⁸ Dok je Lovro Iločki vršio ključne

²²³ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 24.

²²⁴ T. Fedeles, *Opsada Iloka 1494.*, str. 14.

²²⁵ D. Jelaš, *Gradovi donjeg međuriječja Drave, Save i Dunava u srednjem vijeku*, str. 67.

²²⁶ F. Šišić, *Povijest Hrvata: Pregled povijesti hrvatskog naroda 600.-1918.*, str. 246.

²²⁷ T. Fedeles, *Opsada Iloka 1494.*, str. 14.-15.

²²⁸ G. Szabo, *Orahovičke gradine*, str. 101.

manevre koji su mu omogućavali kvalitetniju obranu, snage Bartola Dragffyja opkolile su Ilok. Opsada Iloka trajala je približno mjesec dana.²²⁹

Koliko je Ilok uistinu bio dobro opskrbljen i kakav su fortifikacijski sustav tijekom stoljeća i pol Iločki uspjeli izgraditi govore podaci o broju vojnika i vrstama oružja koja su se koristila tijekom opsade Iloka u studenome i prosincu 1494. godine. Tijekom već spomenutog razdoblja pod zidinama Iloka našlo se ukupno 700 pješaka i dvjesto konjanika, a ondje su prisutni bili i članovi češke plaćeničke garde, no točan broj pripadnika iste nije poznat. Opsadnici su se koristili puškama i topovima (jedan veliki i šest manjih), kao i raznim spravama koje su bile specijalizirane za opsadu (u prvom se redu ovdje ističu ovnovi). Pod zidinama Iloka bilo je još i kočijaša, lađara, kovača i sl. Palatin Stjepan Zapolja apelirao je na mir i suđenje, ali Vladislav II. Jagelović u osvojeni je Ilok ušao 21. prosinca 1494. godine. Za milost kralja spram Lovre Iločkoga molila je i udovica Nikole Iločkoga i majka odmetnutnog hercega, ali kralj ju nije poslušao, već ju je s pratnjom vojnika i 100 forinti poslao u Palotu, jedan od posjeda obitelji Iločki u Ugarskoj.²³⁰ Uslijedilo je temeljito pljačkanje dobara koje su stjecali Nikola Iločki i njegov nasljednik Lovro. U prvom redu vojnicima je podijeljeno oko 3000 bačvi vina,²³¹ no Ilok je tada osiromašen i za odjeću te zlatno posuđe.²³²

Kraljev pohod protiv Lovre Iločkoga nije završio osvajanjem Iloka, već su kraljevi pristaše nasrnuli na mnoge druge posjede obitelji Iločki u Srijemu i Slavoniji. Takva je sudbina zahvatila i Mitrovicu koja je tijekom druge polovice 15. stoljeća nekoliko puta bila u posjedu obitelji Iločki. Prvi ju je puta u posjed dobio Lovrin otac, najkasnije 1459. godine, a potkraj stoljeća, točnije 1494. godine, Đorđe Branković osvojio ju je i preoteo Lovri Iločkome za kralja Ugarskog Kraljevstva.²³³ Jedna od posljednjih utvrda koje su pale poradi kraljevog bjesnila spram Lovre Iločkoga bila je Orahovica. Koliko je borbe za Orahovicu uistinu bilo nije sa sigurnošću poznato, no neki autori navode kako borbe nije niti bilo. Nakon što su posjedi obitelji Iločki kao što su Sotin, Gorjani, Bukovica i Brezovica redom padali u ruke kraljevih sljedbenika, despot Vuk Branković svoje je topove uperio prema zidinama Ružica Grada. Budući da se kralj u to vrijeme nalazio u Virovitici, Vuku Brankoviću bilo je vrlo bitno da se barem prikaže veliki i teški boj, ali njega nije bilo jer je kaštelan Orahovice predao utvrdu bez borbe. Brankovićeви topovi udarali su u prazno, a kralj koji ih je u Virovitici mogao čuti bio je zadovoljan akcijama svojega podanika. Kralj Vladislav II.

²²⁹ Z. Horvat, *Analiza srednjovjekovne faze gradnje dvorca Odescalchi, nekadašnjeg palasa Nikole Iločkog, kralja Bosne*, str. 197.

²³⁰ T. Fedeles, *Opsada Iloka 1494.*, str. 15.-18.

²³¹ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 25.

²³² Z. Horvat, *Analiza srednjovjekovne faze gradnje dvorca Odescalchi, nekadašnjeg palasa Nikole Iločkog, kralja Bosne*, str. 197.

²³³ D. Jelaš, *Gradovi donjeg međuriječja Drave, Save i Dunava u srednjem vijeku*, str. 93.-94.

Jagelović zimu s 1494. na 1495. godine proveo je u Slavoniji, točnije u Virovitici i Valpovu, a početkom ožujka došao je u Pečuh iz kojega je nastavio građanski rat protiv neposlušnoga iločkog magnata Lovre.²³⁴

Kraj bijega Lovre Iločkoga i farse došao je u proljeće 1495. godine. Pomirba se odvila u dva čina. Lovro Iločki poklonio se kralju i zamolio ga za oprost 27. ožujka 1495. godine, a kralj je ispriku prihvatio i udijelio mu amnestiju.²³⁵ Takvo stanje dobilo je još jednu potvrdu 5. travnja iste godine, kada je na Državnom vijeću u Pešti kralj potvrdio amnestiju Lovri Iločkome i njegovim saveznicima. Tada je kralj obećao da će svima vratiti oduzete posjede, ali tek naknadno.²³⁶ Tako se i dogodilo, a sve do 1498. godine nekim su osvojenim posjedima Iločkih upravljali kaštelani. Primjerice, Ilokom je upravljao Emerik Cobor Somborski, dok je nad Mitrovicom jurisdikciju imao Andrija Bot.²³⁷

12. Politička aktivnost Lovre Iločkog do 1524. godine i izumrće velikaške obitelji Iločki

Sukob koji je bio izazvan nepoštovanjem i neposluhom Lovre Iločkoga spram novoga kralja Ugarskog Kraljevstva nije rezultirao potpunim nestankom članova obitelji Iločki s državne političke scene. Još čitavu četvrt 16. stoljeća Lovro Iločki obnašao je razne političke dužnosti u službi kralja Vladislava II. Jagelovića.²³⁸ Do svoje je smrti Lovro Iločki kao rodonačelnik svoje kuće nastojao obnoviti i unaprijediti posjede, ali je uspijevaio stjecati i nove. Posjedi Gorjani, Našice i Novigrad pripali su Lovri Iločkome oko 1499. godine, a naslijedio ih je od svoje, u radu već spomenute, sestre Eufrozine koja je bila udovica Joba Gorjanskog. Na isti način naslijedio je i Voćin, ali od druge sestre, udovice Ivana Krbavskog, Katarine.²³⁹

Početkom 16. stoljeća primjetno je kako opada interes Lovre Iločkoga za ulaganje u sam grad Ilok koji je bio opljačkan i razrušen tijekom opsade. Na prijelazu iz 15. u 16. stoljeće od strane obitelji Iločki puno je više ulagano u Goru, nekadašnji posjed obitelji Gorjanski. Razlog iz kojega su nastala takva ulaganja može se pronaći i u sve češćim upadima osmanskih akindžija na područje Srijema i samoga Iloka, što je navelo Lovru Iločkoga da počne ulagati u fortifikacijski sustav nekog grada u unutrašnjosti međuriječja Drave, Save i Dunava.²⁴⁰ Kada je Ilok u pitanju, Lovro Iločki nešto je truda uložio u kanonizaciju Svetog Ivana Kapistrana, ali papa Aleksandar VI.

²³⁴ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 25.-26.

²³⁵ T. Fedeles, *Opsada Iloka 1494.*, str. 18.

²³⁶ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 26

²³⁷ T. Fedeles, *Opsada Iloka 1494.*, str. 18.

²³⁸ Isto, str. 18.

²³⁹ G. Szabo, *Sredovječni gradovi u Hrvatskoj i Slavoniji*, str. 136.

²⁴⁰ K. Regan, *Gorjani – srednjovjekovno sjelo plemićke obitelji Gorjanski*, str. 143.-145.

(1492.-1503.) 1500. godine nije imao namjere franjevca proglasiti svetim.²⁴¹ Kako bi spasio posmrtnu ostatku Svetog Ivana Kapistrana od Osmanlija, za koje je bilo sve izglednije da će zauzeti Ilok kroz nekoliko godina, 1521. godine Lovro je prodao relikvije budućega sveca obitelji Besarab koja je svoje posjede imala na prostoru današnje Rumunjske.²⁴²

Zasigurno da je Lovro Iločki obnašao neke vitalne funkcije političkoga života Ugarskog Kraljevstva koji su bili preduvjet bilo kakvog rasta i ulaganja. Tako je Lovro Iločki do vlastite smrti nosio brojne naslove. Primjerice, bio je mačvanski ban i dvorski sudac koji je često boravio na kraljevskom dvoru, ali se nije isticao kako je to znao u vrijeme kraljevanja Matijaša Korvina.²⁴³ U lipnju 1520. godine Lovro kao vojvoda Bosne izdaje listinu s nekoliko državnih insignija, što je dokaz da mu je bila vraćena počast hercega, tj. vojvode Bosne.²⁴⁴

Unatoč laganom napretku u vidu političkog i društvenog djelovanja rodonačelnika velikaške obitelji Iločki u prva dva desetljeća 16. stoljeća, 1520-e godine označile su kraj te obitelji kojoj je posvećen ovaj rad. Nakon što su Osmanlije uspjele zauzeti Mitrovicu 1521. godine,²⁴⁵ isto se dogodilo i s Ilokom 1526. godine. Vrlo je zanimljivo da su građani Iloka grad bez borbe prepustili osmanskom sultanu Sulejmanu Veličanstvenom, koji ga zauzvrat nije dao razoriti i opljačkati.²⁴⁶ Sam Lovro Iločki nije doživio pad Iloka u ruke Osmanlija jer je dvije godine uoči toga preminuo. Budući da sin Lovre Iločkoga nije nadživio svojega oca, odmah u ljeto 1524. godine (Lovro Iločki preminuo je na početku tog ljeta) počele su sudske parnice za njegova imanja i posjede koje još uvijek kralj Vladislav II. Jagelović nije prisvojio državi.²⁴⁷ Lovro Iločki je, kao posljednji muški predstavnik loze velikaške obitelji Iločki čijom je smrću prestala postojati jedna od najmoćnijih i najutjecajnijih plemićkih obitelji Ugarskog Kraljevstva u kasnom srednjem vijeku, pokopan pokraj oca Nikole Iločkoga u franjevačkoj crkvi u Iloku.²⁴⁸

²⁴¹ „Iločki, Lovro“, Hrvatski biografski leksikon-Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=98> (Pristup ostvaren 25. kolovoza 2020.)

²⁴² S. Andrić, *Novi prilozi istraživanju Iločkog „statuta“ i srednjovjekovnog Iloka*, str. 115.

²⁴³ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 27.

²⁴⁴ M. Grofova, *Hlohovec i rod Iločkih.*, str. 39.

²⁴⁵ D. Jelaš, *Gradovi donjeg međuriječja Drave, Save i Dunava u srednjem vijeku*, str. 94.

²⁴⁶ Z. Horvat, *Analiza srednjovjekovne faze gradnje dvorca Odescalchi, nekadašnjeg palasa Nikole Iločkog, kralja Bosne*, str. 197.

²⁴⁷ Z. Bojčić.; M. Radić, *Srednjovjekovni grad Ružica*, str. 16.

²⁴⁸ I. Mažuran, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, str. 27.

13. Zaključak

Velikaška obitelj Iločki koja je potekla iz ne tako značajnih dubičkih i orahovačkih obiteljskih loza, afirmaciju je doživjela tijekom 14. i 15. stoljeća. Članovi obitelji Iločki uistinu su dali veliki obol politici Ugarskog Kraljevstva tijekom 14. i 15. stoljeća. Od samih Gugovih sinova, sinova utemeljitelja loze, pa do posljednjeg rodonačelnika obitelji Iločki, Lovre Iločkoga, svaka je generacija iznjedrila barem jednog predstavnika obitelji koji je sudjelovao u upravnom aparatu Ugarskog Kraljevstva. Kada govorimo o predstavnicima ove velikaške obitelji, svakako treba spomenuti dva imenjaka, Nikolu Konta i Nikolu Iločkoga. Prvu političku konsolidaciju obitelj Iločki doživjela je sredinom 14. stoljeća kada se Nikola Kont uspio afirmirati kao jedan od najvažnijih ljudi čitave države. Kao palatin, najviši sudac Ugarskog Kraljevstva i kraljeva desna ruka, Nikola Kont je uz pomoć članova anžuvinske dinastije za sebe i svoju obitelj osigurao mnoge posjede koji su sve do 16. stoljeća i ostali u njihovom posjedu. U tom kontekstu važno je spomenuti Orahovicu, Hlohovec, Palotu i konačno Ilok. Upravo je iz imena tih gradova Nikola Kont izvodio svoje pridjevke i imena, a to je bila praksa i njegovih nasljednika te članova ostalih pobočnih grana obitelji koji su se često nazivali Frištatski (prema njemačkom nazivu za Hlohovec), Orahovački, Palotai (mađ.) i naposljetku Iločki. Razdoblje između Nikole Konta i Nikole Iločkoga može se označiti kao depresija prosperiteta obitelji Iločki. Bartol Iločki te njegovi sinovi Ladislav i Mirko Iločki nisu uspjeli doseći ugled svojega oca, odnosno djeda. Opadanje razvoja i političke moći obitelji Iločki u koliziji je s dolaskom Luksemburgovaca i Habsburgovaca na ugarsko prijestolje, a početak nove afirmacije događa se upravo s prvim dolaskom Jagelovića na ugarsko prijestolje. Politički manevri, konstantne izdaje i mijenjanje strana u dinastičkim sukobima bili su alat Nikole Iločkoga kojim je za sebe osigurao akumulaciju moći, ugleda, bogatstva, titula i posjeda. Iz svakog dinastičkog sukoba (prvi je bio između Jagelovića i Habsburgovaca, a drugi između Korvina i Habsburgovaca), Nikola Iločki izašao je moćniji nego što je u njih ušao. Lovro Iločki, kao posljednji muški predstavnik obitelji Iločki bio je uistinu nasljednik svojega oca po mnogočemu, ali ipak nije uspio dostići očev vrhunac. Lovro nije uspio iza sebe ostaviti muškoga nasljednika, stoga je 1524. godine njegovom smrću došlo do izumiranja te nekad moćne plemenitaške grane. Kćeri Nikole Iločkoga, a sestre Lovre Iločkoga udavale su se u obitelji kao što su bili Krbavski, Morovički i Gorjanski, što je itekako osnažilo položaj obitelji Iločki. Osim političkih savezništava, Iločki su preko svojih ženskih članova obitelji nasljeđivali razne posjede diljem Slavonije. Tu treba spomenuti ponajprije Našice, Gorjane, Voćin, Novigrad itd. Članovi obitelji Iločki tako su dali veliki doprinos razvoju gradova Slavonije u srednjem vijeku. Generacijama su nosili na desetke županskih naslova, a bili su također banovi Mačve, severinski, hrvatski, slavonski banovi, erdeljski

i bosanski vojvode. Nikola Kont nosio je već spomenutu palatinsku titulu, a njegov praunuk Nikola Iločki bio je naslovni kralj Bosne. Nacionalna povijest Hrvatske, a pogotovo povijest novovjekovne Slavonije poprimila bi potpuno drugu notu bez utjecaja obitelji Iločki. Oni su iza sebe ostavili jedan od bisera hrvatskog srednjovjekovlja, Ružicu Grad, bogatu iločku baštinu, a svoj su utjecaj pronijeli kroz Mađarsku preko Palote, sve do Slovačke u Hlohovcu. Kovali su svoj novac i ostavili raznovrsnu heraldičku baštinu iza sebe, koja kao i njihove srodne baštine ostavljaju još mnogo prostora za daljnja istraživanja.

14. Literatura

1. Andrić, Stanko, *Novi prilozi istraživanju Iločkog „statuta“ i srednjovjekovnog Iloka*, Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Vol. 21, 2003.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=12111 (Pristup ostvaren 25. kolovoza 2020.)
2. Bojčić, Zvonko; Radić, Mladen, *Srednjovjekovni grad Ružica*, Muzej Slavonije, Osijek, 2004.
3. Fedeles, Tamás, *Opsada Iloka 1494.*, *Scrinia Slavonica* : Godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest, Vol. 12 No. 1, 2012.,
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=130426 (Pristup ostvaren 8. srpnja 2020.)
4. Goldstein, Ivo, *Hrvatska povijest*, Novi liber, Zagreb, 2013., str. 113.-114.
5. Grofová, Mária, *Hlohovec i rod Iločkih.*// *Scrinia Slavonica* : Godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest, Vol. 11 No. 1, 2011.,
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=116197 (Pristup ostvaren 25. kolovoza 2020.)
6. Horvat, Zorislav, *Analiza srednjovjekovne faze gradnje dvorca Odescalchi, nekadašnjeg palasa Nikole Iločkog*, kralja Bosne, Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu, Vol. 19 No. -, 2002.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=1573 (Pristup ostvaren 25. kolovoza 2020.)
7. „Iločki“, Hrvatski biografski leksikon-Leksikografski zavod Miroslav Krleža,
<https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=97> (Pristup ostvaren 8. srpnja 2020.)
8. „Iločki, Ladislav“, Hrvatski biografski leksikon-Leksikografski zavod Miroslav Krleža,
<https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=8418> (Pristup ostvaren 22. srpnja 2020.)
9. „Iločki, Lovro“, Hrvatski biografski leksikon-Leksikografski zavod Miroslav Krleža,
<http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=98> (Pristup ostvaren 25. kolovoza 2020.)
10. „Iločki, Nikola“, Hrvatski biografski leksikon-Leksikografski zavod Miroslav Krleža,
<https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=99> (Pristup ostvaren 12. kolovoza 2020.)
11. Jelaš, Danijel, *Gradovi donjeg međuriječja Drave, Save i Dunava u srednjem vijeku*, Bibliotheca Croatica: Slaconica, Sirmiensa et Baranyensia, Slavonski Brod, 2020.
12. Mažuran, Ive, *Orahovica, srednjovjekovna tvrđava, utvrđeni dvor, trgovište i grad*, Ogranak Matice hrvatske Orhovica, Orhovica, 2008.

13. Radić, Mladen, *Prilozi rasvjetljavanju heraldičke ostavštine iločkih knezova 15. i 16. stoljeća*, Osječki zbornik, Vol. Vol. 29 No. xx, 2009.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=140799 (Pristup ostvaren 18. kolovoza 2020.)
14. Regan, Krešimir, *Gorjani – srednjovjekovno sijelo plemićke obitelji Gorjanski*, Scrinia Slavonica : Godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest, Vol. 6 No. 1, 2006., str. 143.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=11210 (Pristup ostvaren 22. kolovoza 2020.)
15. Salihović, Davor, *Nonnulla documenta pertinentia ad Nicolaum de Wylak, regem ultimum Regni Bosnae*, Scrinia Slavonica : Godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest, Vol. 17 No. 1, 2017.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=292167 (Pristup ostvaren 20. kolovoza 2020.)
16. Szabo, Gjuro, *Orahovičke gradine*, Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu, sv.13 br.1 ožujak 1914.,
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=76601 (Pristup ostvaren 22. kolovoza 2020.)
17. Szabo, Gjuro, *Sredovječni gradovi u Hrvatskoj i Slavoniji*, Golden marketing-Tehnička knjiga, Zagreb, 2006.
18. Šanjek, Franjo, *Povijest Hrvata: Srednji vijek*, Školska knjiga, Zagreb, 2003.
19. Šišić, Ferdo, *Povijest Hrvata: Pregled povijesti hrvatskog naroda 600.-1918.*, Marjan tisak, Split, 2004.
20. Tomorad, Mladen, *Europska politika Matijaša Korvina: Matijaševa vanjska politika prvih godina vladavine (1458–1464)*, Kroatologija : časopis za hrvatsku kulturu, Vol. 2 No. 1, 2011.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=112142 (Pristup ostvaren 22. kolovoza 2020.)
21. (Autor nepoznat), Dvorci i perivoji: „Dvorac i kurija u Iloku“ Internet archive; Časopis građevinar:
<https://web.archive.org/web/20071213104406/http://www.casopisgradjevinar.hr/dokumententi/200008/5.pdf> (Pristup ostvaren 6. kolovoza 2020.)